

UNIVERSITETET
I OSLO

Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet
Kartlegging av ressursinnsats til undervisning

Rapport 7. mai 2007

Innhold

01 Innledning	3
Bakgrunn	3
Oppdragsteam	3
Datainnsamlingen og tallmaterialet	3
Angrepsvinkel og avgrensing	3
02 Sammendrag	5
03 Tilgjengelige undervisnings- ressurser	7
3.1 Undervisningskapasitet fra interne lærekrefter	7
3.2 Innkjøp av studentassistenter og eksterne ressurser	9
3.3 Bruk av tilgjengelig undervisningskapasitet	9
3.4 Forberedelsesfaktorer	10
3.5 Kapasitet og utnyttelsesgrad ut fra stillingstype	11
04 Undervisningsinnsats og undervisningstilbudet	13
4.1 Fordelingen av ressurser på ulike typer undervisningsformer	13
4.2 Undervisningstilbudet som møter studentene	14
05 Ressursbruk ved de ulike studietilbudene	16
5.1 Ressursbruk innen de ulike studietilbud	18
5.2 Øvrige studier	20
06 Bruken av de ulike lærekreftene	21
6.1 Forskningsbasert undervisning	21
6.2 Fordelingen av ulike lærekrefter	22
07 Kostnader og inntekter på de ulike studieprogrammene	28
Kostnader knyttet til undervisningsinnsatsen	28
Kostnaden ved de ulike studiene	28
Studiepoengsinntekter og dekningsbidrag	29
VEDLEGG 1	32
VEDLEGG 2	36
VEDLEGG 3	40

01 Innledning

Bakgrunn

Formålet er å få et faktagrunnlag til arbeidet med videreutvikling av studietilbudet ved Det juridiske fakultet. Deler av materialet vil være et grunnlag for den revisjon NOKUT skal gjøre av jusstudiet i 2007.

Kartleggingen gir en oversikt over all bruk av ressurser på undervisningssiden ved fakultetet i vårsemesteret 2006. Denne skal oppdateres med tall for hvert vårsemester fremover, slik at det er mulig å vurdere utviklingen i fakultetets ressursbruk.

Fakultetssekretariatet har samlet inn grunnlagsmaterialet. PricewaterhouseCoopers har bearbeidet dataene og utarbeidet rapporten.

Oppdragsteam

Arbeidet er fra PricewaterhouseCoopers utført av Rolf Tørring og Ingvill Kvernmo. Ved Det juridiske fakultet har Reidar Rognlien og Eivind Roll fremskaffet datagrunnlag og gitt innspill til rapporten.

Datainnsamlingen og tallmaterialet

Det juridiske fakultet har hatt ansvar for innsamlingen av data og det underliggende tallmaterialet. Det har vært flere runder med datainnsamling, og fakultetet vurderer at det nå er knyttet relativt liten usikkerhet til datamaterialet. Noe av utfordringene i prosessen med datainnsamling har vært sen oppdatering av timeregistreringssystemet for tilsatte og at oversikt over timer fra eksterne medarbeidere ikke er samlet i en database. Det har også vært utfordringer i forhold til å få riktig studenttall. Registreringen i DBH (Database for høyere utdanning) er ikke presis i forhold til hvilken avdeling studentene er på. Dette er et problem som vil løse seg når alle i rettsstudiet er overført til ny studieordning.

Kartleggingen ble påbegynt i januar 2006 og tok først utgangspunkt i planlagt undervisning for våren 2006 og gjennomført undervisning våren 2005. Det viste seg at tallene for 2005 ikke var gode nok og at det ville være for arbeidskrevende å fremskaffe bedre tall. Derfor vil foreliggende analyse kun vise våren 2006. Når det gjelder dette semester har vi nå brukt regnskapstall som fakultetet vurderer som pålitelige. Det har imidlertid vært arbeidskrevende å få frem disse. Fakultetet arbeider derfor med utvikling av bedre systemer for å registrere planlagt og gjennomført undervisning. Dette vil gjøre at grunnlag for analyser blir lettere tilgjengelig. Vedlegg 3 beskriver datakilder og definisjoner.

PricewaterhouseCoopers tar forbehold om at datagrunnlaget og de opplysninger som fakultetssekretariatet har gitt er riktig.

Angrepsvinkel og avgrensning

Vi ønsket i utgangspunktet å se på to studieperioder, våren 2005 og våren 2006, men har som nevnt valgt kun å presentere hvordan utnyttelsen av ressursene har vært i ett semester, altså våren 2006

Ny studieordning i rettsstudiet startet høsten 2004, men til og med 2007 vil fakultetet ha et antall studenter som fullfører i gammel ordning. Derfor har vi måttet gjøre en del anslag for fordeling av timer og studenter, ved at tall som gjelder "fellesdelen" er fordelt på 3. og 4. avdeling.

Hovedfokus i denne kartleggingen har vært på undervisningsmengde og ressursutnyttelse. Disse to fokus er nært beslektet, da fakultetet er avhengig av å utnytte undervisningsressursene sine godt for å sørge for et best mulig undervisningstilbud.

Ressursutnyttelsen er undersøkt ved at de ansattes utførte undervisningstimer er sammenholdt med tilgjengelig antall undervisningstimer, da etter at forskningstid, administrasjonstid, frikjøp, verv, og lignende er trukket fra. Kartleggingen tar også for seg hvordan undervisningskreftene fordeles på fakultetets studieprogram og på ulike typer undervisning.

Undervisningskvalitet er vanskelig å undersøke ut i fra kvantitative data, men vi har kartlagt hvordan ulike kategorier av lærekrefter er fordelt i forhold til de ulike undervisningstilbud og de ulike typer undervisningsrelatert arbeid. Mengde og type undervisning er indikatorer som kan være med på å fortelle noe om kvaliteten på de ulike studietilbudene.

Fakultetet ønsker å arbeide videre med analysen. For det første vil senere semestres ressursbruk analyseres, slik at en ser utvikling over tid. Dette vil blant annet gi grunnlag for å vurdere om fakultetet får gjennomført de endringer i ressursbruk som vedtas. Slik sett vil analysen kunne bidra i "styringsløyfen":

Studietilbud år 1 ->>	Kvalitetssikringssystem (evalueringer mv) ->>	Tiltak for å utvikle studiet ->>	Studietilbud år 2 - >>	Osv.
--------------------------	--	-------------------------------------	---------------------------	------

For det andre vil det være interessant å sammenligne seg med andre fakulteter/læresteder ut fra tilsvarende oversikter over ressursbruk.

02 Sammendrag

Ressursutnyttelsen

For våren 2006 er utnyttelsen av undervisningskapasiteten på 87 %. Dette ansees som relativt bra slik vi oppfatter status i sektoren. Dette er altså utnyttelsen av tilgjengelig kapasitet fra tilsatte, etter fradrag av forskningstid, administrasjonstid, frikjøp, verv, og lignende. Timer lærerne har fått godtgjort som ekstraarbeid er holdt utenfor. Omfanget av disse utgjør 16% av tilgjengelig kapasitet.

Fakultetet har høye omregningsfaktorer (for forberedelse mv) sammenlignet med andre fakulteter. Dette vil bidra til at utnyttelsesgraden blir høyere for samme undervisningsmengde uten at dette møter studenten. Høye omregningsfaktorer gjør at fakultetet får potensielt mindre undervisning ut av den samlede ressursen enn fakulteter hvor faktorene er lavere.

Det er betydelige variasjoner mellom ulike grupper av ansatte, og innenfor den enkelte gruppe, mht hvor mye som undervises i forhold til tilgjengelig tid for undervisning. Dette kan tyde på at fakultetet har et forbedringspotensial og at det må holdes fokus på å utnytte intern kapasitet best mulig.

Timebetalt personale står for ca 59 % av ressursinnsatsen målt i timer. Dette gjør fakultetet avhengig av de eksterne ressursene for å gjennomføre undervisningen, og gir sårbarhet i forhold til endringer i rammebetingelsene for innleie. Høy andel eksterne er økonomisk gunstig, forutsatt god utnyttelse av interne ressurser. Det gjenspeiler samtidig en risiko for at andelen forskningsbasert undervisning blir lav på lengre sikt.

Forskningsandelen i forhold til totalt antall arbeidstimer for tilsatt personale er 68%, hvilket skyldes et stort antall stipendiater og post doc med ingen eller lav undervisningsandel, samt omfanget av forskningstermin.

Dersom fakultetet hadde utnyttet den interne undervisningsressursen fullt ut (mot i dag 85%) kunne det gitt besparelser i forhold til eksternt innleide ressurser på 2,7 mill kr årlig.

Lærekreftene

Gjennomsnittlig er om lag 30% av timeinnsatsen forskningsbasert, definert som timer utført av professor, 1. amanuensis og post doc. Høyere grad har høyest andel, noe som anses hensiktsmessig ut fra progresjon i studiet. De interne lærerkreftene brukes i stor grad til forelesninger (og kurs).

59 % av de eksterne lærekreftene benyttes inn mot sensur, hvilket er økonomisk gunstig blant annet fordi de eksterne lærekreftene har lavere timepris.

Tabell 2.1 Hvordan ulike typer lærekrefter fordeler seg på de undervisningsrelaterte aktiviteter

Stillings-type	Forelesning	Kurs	PBL	Kollokvie	Oppgaveretting	Individuell veiledning	Sensur
Interne med doktorgrad	30,1 %	20,9 %	2,2 %	0,1 %	2,2 %	24,0 %	20,6 %
Andre interne	21,2 %	59,3 %	2,1 %	0,1 %	5,7 %	9,1 %	2,6 %
Timebetalte	7,0 %	15,7 %	2,6 %	4,1 %	8,5 %	6,1 %	56,0 %
Alle	15,6 %	22,0 %	2,4 %	2,4 %	6,3 %	11,9 %	39,4 %

Fakultetet har en mulig rekrutteringsutfordring framover i forhold til rekruttering til professorstillinger internt. Fakultetet har en professorstab med høy alder og relativt få unge førsteamanuenser. Gjennomsnittsalderen på de vitenskaplige ansatte er relativt høy hvis man tar hensyn til et stort antall stipendiater.

Undervisningsformer

Største andelen av undervisningsressursene målt i antall timer brukes på gruppeundervisning, primært kurs. Det har vært en aktiv satsing på å øke andelen gruppeundervisning i undervisningstilbudet, noe som er positivt og i tråd med kvalitetsreformens mål om en tettere kontakt mellom studenter og fagmiljø. Det er stor variasjon mellom studietilbudene i hvor langt en er kommet på dette området.

Forelesninger er en langt "rimeligere" undervisningsform hva gjelder ressursbruk, og det er denne formen som studentene får mest av. Dersom studentene skal få en vridning av undervisningsformen over fra forelesninger til

mer gruppeundervisning og individuell veiledning, krever dette en betydelig økning i samlet ressursinnsats, da dette er undervisningsformer som er meget ressurskrevende.

Fakultetet bruker ca 39 % av de totale undervisningsressursene til sensur. Dette er høyere enn ressursbruken ved andre fakultet og bør vurderes redusert. I dag brukes mer enn hver 3. time til sensur, mens ca hver 10. time brukes til individuell veiledning. I noen studietilbud brukes hver annen time til sensur.

Kostnader og inntekter

Det er stor variasjon mellom studiene mht i hvilken grad studiepoengsinntektene gir bidrag ut over å dekke de direkte timekostnadene til undervisning. Hovedtyngden av ressursinnsatsen og kostnader er knyttet til Master i rettsvitenskap. Per student er det imidlertid noen av de "små" studietilbudene som tilføres mest ressurser og er mest kostbare, i tillegg til Phd-studiet som har veiledning som en stor del av undervisningen.

Enkelte av de små studieprogrammene varierer mye i studenttall, og det kan se ut som om fakultetet ikke tilpasser ressurser og derved kostnadene til slike variasjoner. Dette medfører at inntektene fra enkelte studieprogrammer ikke engang dekker timekostnaden til undervisning.

03 Tilgjengelige undervisningsressurser

3.1 Undervisningskapasitet fra interne lærekrefter

Den interne vitenskapliges kapasiteten ved Det Juridiske fakultet var 121237 timer eller 143,5 årsverk våren 2006. Av dette utgjorde kapasitet fra tilsatte med førstestillingskompetanse 64116 timer, altså 53 %. Etter at forskningsandel, forskningstermin, andel administrativ tid og frikjøp/verv er trukket fra det totale timeantallet, hadde fakultetet 25393 timer disponible til bruk for undervisningsaktiviteter.

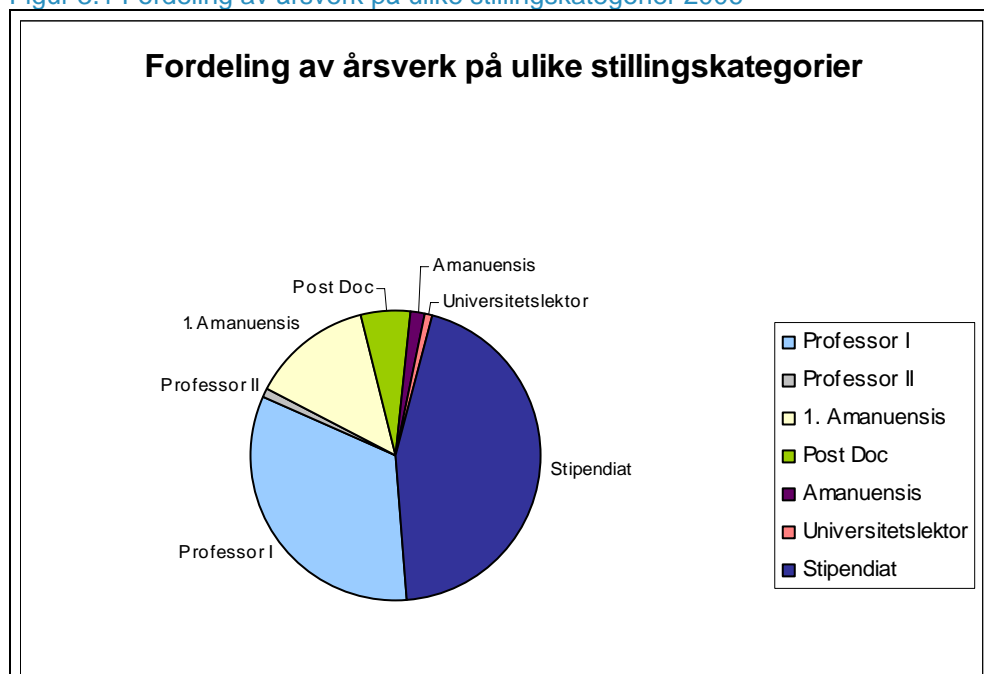
Tabell 3.1 Ressursoversikt over vitenskaplig ansatte våren 2006

	forskning	frikjøp	verv	adm	undervisning	totalt
Alle	82380	7223	3265	2976	25393	121237
%	67,9 %	6,0 %	2,7 %	2,5 %	20,9 %	100,0 %
Faste	30659	3577	3265	2976	20038	60516
%	50,7 %	5,9 %	5,4 %	4,9 %	33,1 %	100,0 %
Stipendiat/Post doc	51721	3646	0	0	5355	60722
%	85,2 %	6,0 %	0,0 %	0,0 %	8,8 %	100,0 %

Den relativt høye forskningsandelen har sammenheng med høyt antall stipendiater og post-doc med liten undervisningsandel, samt at forskningsterminer er inkludert (8 medarbeidere hadde forskningstermin og dette utgjør ca 3% av total tilgjengelig tid).

Undervisningsandelen er altså er 21% samlet sett. Holdes stipendiater og post-doc utenfor blir denne ca 33%, som vurderes å være et lavt, siden den normerte plikt i faste vitenskapelige stillinger er 47%.

Figur 3.1 Fordeling av årsverk på ulike stillingskategorier 2006

Aldersutfordringer

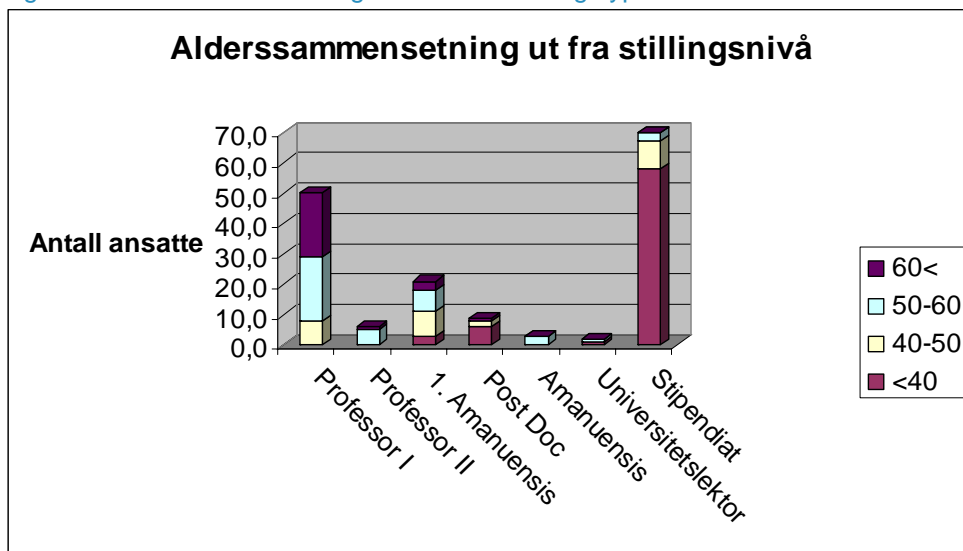
Alderssammensetningen til de vitenskaplige ansatte sier noe om rekrutteringsutfordringene framover. Gjennomsnittsalderen på de vitenskaplige ansatte ved Det Juridiske fakultet er på 50,8 år. Tallet er naturlig nok korrelert med antallet på ulike stillingsnivå, og dersom vi tar hensyn til det store antallet stipendiater, er gjennomsnittsalderen relativt høy.

Tabellen under viser antall ansatte og alderssammensetningene i de ulike stillingstypene. Fakultetet har en professorstab med høy alder, og har relativt få unge førsteamanuenser. Dette kan indikere en rekrutteringsutfordring, og er noe fakultetet bør ta hensyn til i planer framover.

Tabell 3.2 Oversikt over alderssammensetningen i de ulike stillingstypene

Stillingstype	Antall ansatte	Gjennomsnittsalder	Ansatte <40	Ansatte 40-50	Ansatte 50-60	Ansatte 60<
Professor I	50,0	56,3	0,0	8,0	21,0	21,0
Professor II	6,0	56,0	0,0	0,0	5,0	1,0
1. Amanuensis	21,0	49,5	3,0	8,0	7,0	3,0
Post Doc	9,0	39,7	6,0	2,0	0,0	1,0
Amanuensis	3,0	57,4	0,0	0,0	3,0	0,0
Universitetslektor	2,0	46,0	1,0	0,0	1,0	0,0
Stipendiat	70,0	35,3	58,0	9,0	3,0	0,0
Totalt fast ansatte	161,0	50,8	68,0	27,0	40,0	26,0

Figur 3.2 Alderssammensetningen i de ulike stillingstypene

3.2 Innkjøp av studentassistenter og eksterne ressurser

I tillegg til de interne vitenskaplige ressursene har det juridiske fakultet en relativt stor innkjøpt kapasitet til undervisning og sensur. Den innkjøpte undervisningskapasiteten utgjør 59% av den totale undervisningsressursen.

Tabell 3.3 Total undervisningskapasitet våren 2006

	Intern undervisningskapasitet	Ekstern kapasitet	Timer med studentassistenter	Total undervisningskapasitet
Timer	25437	34793	1595	61824
Prosentvis	41,1 %	56,3 %	2,6 %	100,0 %

Totalt kjøper fakultet 36387 timer i eksterne undervisningsressurser (inkl studentassistentene) og dette tilsvarer 43 stillinger på årsbasis. Som vi skal se senere i rapporten brukes de eksterne undervisningsressursene i spesielt stor grad til kursundervisning og sensur. Viderekomne studenter brukes i liten utstrekning og står for 2,6% av total undervisningskapasitet.

Det er både fordeler og ulemper med å ha en såpass stor andel innkjøpte ressurser. Det å benytte mange eksterne kan være med å styrke relasjonene til arbeidslivet, både for studentene og for fagmiljøet som helhet. Dette igjen kan bedre forbrede studentene på livet etter studiene, samt sørge for tett dialog om hvilken kompetanse og behov arbeidslivet ser i forhold til studieopplegget til fakultetet. Dette er faktorer som kan være med å styrke kvaliteten på studiet, og som kan oppleves som en verdi for begge parter.

Det er noen økonomiske fordeler med å benytte innleid kapasitet til undervisningsaktiviteter. De innleide undervisningsressursene har ingen kostnad knyttet til forskningsandel, slik at fakultetet kun betaler for undervisningstiden. Utgiftene ville blitt minst doblet ved å bruke en vitenskaplig ansatt med 47 % forskningsplikt. Stort omfang av timebetalte gir også fleksibilitet i forhold til budsjettstyringen.

Et såpass stort innkjøp av undervisningsressurser virker negativt i forhold til andelen forskningsbasert undervisning, og gir fakultetet noen utfordringer i forhold til oppbyggingen av et solid fagmiljø og god forskningskompetanse. For å kunne tiltrekke seg de flinkeste studentene og for å hevde seg nasjonalt og internasjonalt må fakultetet prestere forskning i internasjonal klasse. Stor andel innkjøpte undervisningsressurser ville kunne gå på bekostning av antall faste vitenskaplig ansatte, og således virke negativt inn på den samlede forskningsproduksjonene ved fakultetet. På lang sikt vil fagmiljøet kunne svekkes av stort innleie av ressurser. Et stort antall timelærere betyr også betydelige oppgaver for de faste tilsatte i forhold til studenthenvendelser, koordinering, rekruttering, og kvalitetssikring.

Fakultetet er også avhengig av stabilitet og kontinuitet for å sikre god undervisning og for å utvikle studietilbudet. Det kan være en utfordring å tilby studentene god, forskningsbasert undervisning dersom stor andel av undervisning tilbys av eksterne. Det kan det være vanskelig å skaffe nok eksterne undervisningsressurser. I dag er det advokater og ansatte i forvaltningen eller domstolene som bidrar i undervisningen. Et stramt arbeidsmarked vil øke etterspørselen etter denne type arbeidskraft og bidra til at det blir vanskeligere å få tak i gode eksterne undervisningsressurser.

3.3 Bruk av tilgjengelig undervisningskapasitet

Det vil være en utfordring å få benyttet den interne undervisningskapasiteten fullt ut. Fakultetet benyttet 87% av internes undervisningskapasitet våren 2006.

Den gjennomsnittlige utnyttelsesgraden av de interne anses som bra slik vi oppfatter status i sektoren. Imidlertid er andelen timer som går til annet enn undervisning meget høy. 79 %, jf tabell 3.1. Det bør vurderes om antall tilsatte med full undervisningsplikt bør økes på bekostning av stipendiater og post.doc. Videre bør det vurderes om stipendiatenes faktiske plikt kan justeres opp. Stipendiatenes nåværende plikt på 14 undervisningstimer, tilsvarer, med en forberedelsesfaktor på 5, ca 10 %, mens arbeidskontrakten sier 25%.

Tabell 3.4 Utnyttelsen av undervisningskapasiteten våren 2006

	Intern timer tilgjengelig til undervisning	Interne timer brukt til undervisning	Timer betalt som undervisning ut over plikt	Ledige kapasitet	Utnyttelses-grad
Fast tilsatte	20038	20016	1870	1892	91,4 %
Stipendiater	5399	5590	2150	1959	74,1 %
Alle	25437	25606	4020	3850	86,9 %

Tilgjengelig undervisningstid er definert som total tid etter fradrag av tid til forskning, administrasjon, frikjøp, verv og forskningstermin. Grunnlaget for disse utregningene er andelen av forskning, administrasjon og undervisning som er knyttet til de ulike stillingskategoriene. Tabell 3.5 viser fordelingen av arbeidsplikten i hver stillingskategori.

Tabell 3.5 Undervisnings-, forsknings- og administrasjonsandeler

	Undervisning	Forskning	Administrasjon
Professor	47 %	47 %	6 %
Førsteamanuensis	47 %	47 %	6 %
Amanuensis	47 %	47 %	6 %
Universitetslektor	94 %	0 %	6 %
Post doc*	0 %	94 %	6 %
Stipendiater**	10 %	84 %	6 %

*Dette er litt forenklet, siden et mindretall av disse har en viss undervisningsplikt

** Arbeidskontrakten sier 25% men dette praktiseres som 14 timer per semester og med 5 som forberedelsesfaktor tilsvarer dette 10%.

3.4 Forberedelsesfaktorer

Fakultetets egne forberedelsesfaktorer for de ulike undervisningstypene har vesentlig betydning for bruken av undervisningskapasiteten og undervisningstilbudet som møter studentene.

Forberedelsesfaktorene er satt for å ta høyde for forberedelse og etterarbeid i forbindelse med undervisningsaktiviteter, og danner grunnlaget for hvor mange undervisningstimer det er mulig å få ut av de tilgjengelige undervisningsressurser. Høye omregningsfaktorer vil bidra til færre undervisningstimer ut fra en gitt undervisningsressurs. Motsatt vil lave faktorer bidra til at en kan få flere undervisningstimer ut av tilgjengelige ressurser. Høye omregningsfaktorer vil potensielt kunne bidra positivt til utnyttelsesgraden på undervisningskapasiteten. Studentene vil imidlertid oppleve at vitenskaplig ansatte underviser mindre i et slikt tilfelle. For det juridiske fakultet ligger omregningsfaktorene noe høyere enn på en del andre fakultet.

Forberedelsesfaktorene i forhold til stillingstyper:

	Undervisningsplikt	Eksamensplikt	Forberedelsesfaktor
Professorer	70	16	4,6
Førsteamanuenser	84	16	4
Stipendiater	14	0	5
Eksterne			5

Bakgrunnen for at fakultetet differensierer mellom professorer og førsteamanuenser er at det er lagt til grunn at professorene har større omfang av forelesninger med høye forberedelseskrav. Dette er lagt inn i beregningen av undervisningsplikten, i stedet for at fakultetet har ulik forberedelsesfaktor for hhv forelesning og kurs.

Vi vil i analysen skille mellom undervisnings- og klokketimer. Undervisningstilbudet måles i undervisningstimer, da det er det studenten møter av undervisning. Ressursbruken måles i klokketimer, og det er den reelle innsatsen i timer. For eksempel vil 2 forelesningstimer gi 2 undervisningstimer, mens den reelle ressursinnsatsen, gitt omregningsfaktorene, vil være inntil 10 klokketimer.

3.5 Kapasitet og utnyttelsesgrad ut fra stillingstype

Det er variasjoner mellom de ulike stillingskategoriene på hvor godt undervisningskapasiteten utnyttes. Særlig for stillingskategorier med få ansatte kan tallene bli misvisende på grunn av tilfeldige variasjoner i det semester som er analysert.

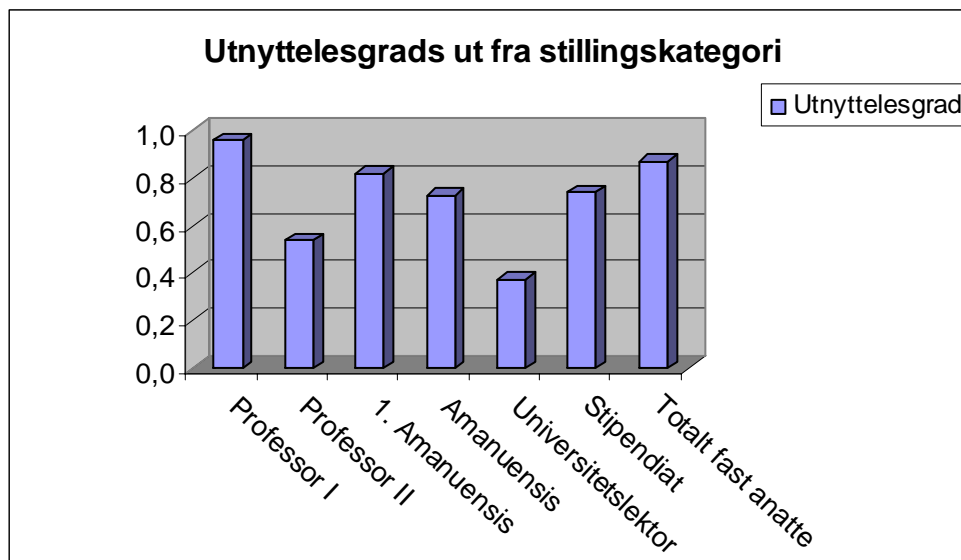
Som figur 3.6 viser, så er det professor I og stipendiatene som ligger relativt høyt. Lavest utnyttelsesgrad har professor II stillingene og universitetslektorene.

Post Doc er registrert med null i utnyttelsesgrad ut i fra at de i henhold til stillingskategori ikke skal ha tilgjengelig undervisningstid. Likevel er det mange i post Doc stillinger som prioriterer å undervise. Dette er med å øke den gjennomsnittlige faktiske utnyttelsesgraden for fakultetet samlet sett.

Tabell 3.6 Oversikt over kapasitet og utnyttelsesgrad

Stillingstype	Årsverk	Total arbeidstid i timer	Ledig til undervisning	Brukt til undervisning	Ledige undervisningstimer	Kjøpt utover undervisningsplikten	Utnyttelsesgrad på undervisning
Professor I	47,4	39834	12308	13609	-1301	1870	96,0 %
Professor II	1,1	929	873	469	404	0	53,8 %
1. Amanuensis	19,6	16574	4855	3968	887	0	81,7 %
Post Doc	8,0	6780	0	870	-870	0	Undervisningsfri
Amanuensis	2,5	2119	996	724	272	0	72,7 %
Lektor	1,2	1017	1007	376	631	0	37,3 %
Stipendiat	63,7	53986	5399	5590	-191	2150	74,1 %
Totalt fast ansatte	143,5	121238	25437	25606	-170	4020	86,9 %

Figur 3.3 Gjennomsnittlig utnyttelsesgrad av undervisningskapasiteten.

Det er også store variasjoner i de enkelte fagpersonenes utnyttelsesgrad. Når en ser bort fra vitenskaplig personale med undervisningsfritak¹, er det for eksempel 26 vitenskaplige stillinger som er registrert med null undervisning for våren 2006. Hovedtyngden av de som var registrert med null i utnyttelse av tilgjengelig undervisningskapasitet var stipendiater. For våren 2006 er det registrert totalt 40 ansatte med en utnyttelsesgrad på under 50% og det er totalt registrert 51 ansatte med en utnyttelsesgrad over 150%.

¹ Det var 8 vitenskaplige ansatte med forskningstermin og ca 4 årsverk i andre frikjøp våren 2006.

Stipendiatene er de som varierer mest i ressursutnyttelsesgrad, fra null til 614%. Noen av disse variasjonene kan forklares med at enkelte av stipendiatene gjør ferdig undervisningsplikten som er knyttet til stillingen for flere år framover, mens andre velger å spe på inntekten med å gi undervisning utover plikten. Stipendiatenes ekstrainsats på undervisningssiden kan være et tveegget sverd for fakultetet. På den ene siden er fakultet avhengig av denne ekstrainsatsen for å gjennomføre undervisningen, samtidig er det ønskelig at stipendiatene prioriterer forskning for å bli ferdige med doktorgradsoppgaven til normert tid.

Enkelte av de vitenskapelige ansatte ønsker å gjøre ferdig undervisningsplikten for et år for eksempel i løpet av et semester. Totalt sett skal ikke dette påvirke den gjennomsnittlige utnyttelsesgraden for fakultetet samlet, da dette vil jevne seg ut mellom ansatte over de ulike semestrene. For stillingskategorier med få ansatte vil dette likevel kunne gi betydelige utslag.

04 Undervisningsinnsats og undervisningstilbudet

Hvordan undervisningstilbudet er fordelt mellom forskjellige undervisningsformer kan si noe om kvaliteten på studiet. Kvalitetsreformen legger opp til en tettere kontakt mellom den enkelte student og fagmiljøet, og dette krever mer variasjon i undervisningstilbudet.

Studmag undersøkelsen 2006² undersøkte blant annet hvordan studenter på Det juridiske fakultet i Oslo oppfatter den faglige kvaliteten på studiet. Undersøkelsen viste at sju av ti jusstudenter mente at den faglige kontakten var for dårlig, og åtte av ti mente de fikk for lite veiledning og tilbakemeldinger.

Tradisjonelt har undervisningen på det juridiske fakultet vært preget av et stort innslag av forelesninger, og det er et mål for fakultetet å få et større innslag av mer gruppebasert undervisning.

I denne analysen har vi valgt å dele undervisningsrelatert timeforbruk i syv kategorier;

Tabell 4.1 Beskrivelse av undervisningsformene

Type undervisning	Beskrivelse
Forelesning*	Forelesningene er åpen for alle studenter på studieprogrammet og antall fremmøtte kan være opp til ca 300.
Kurs	Gruppeundervisning for ca 30 studenter
PBL (Problembasert læring)	Gruppeundervisning for ca 15 studenter
Kollokvier	Gruppeundervisning der en erfaren student leder en gruppe på 6 studenter
Oppgaveskriving	Innlevering av oppgaver der det gis skriftlig tilbakemelding
Individuell veiledning	Denne gjennomføres en-til-en, eller evt for to til tre som skriver felles avhandling
Sensur	Normalt vurderes en besvarelse av to sensorer

* Skillet mellom forelesning og kurs følger ikke antall deltakere, men undervisningsformen. Undervisning i et valgfag kan være definert som forelesning selv om deltakerantallet er for eksempel 10.

4.1 Fordelingen av ressurser på ulike typer undervisningsformer

Når vi ser på den samlede undervisningsinnsatsen er hovedtyngden av ressursinnsatsen knyttet til gruppeundervisning. Totalt utgjør gruppeundervisningen 27 % av den totale undervisningsinnsatsen. Kurs er den type gruppeundervisning som klart dominerer, og utgjør ca 22 % av totalen.

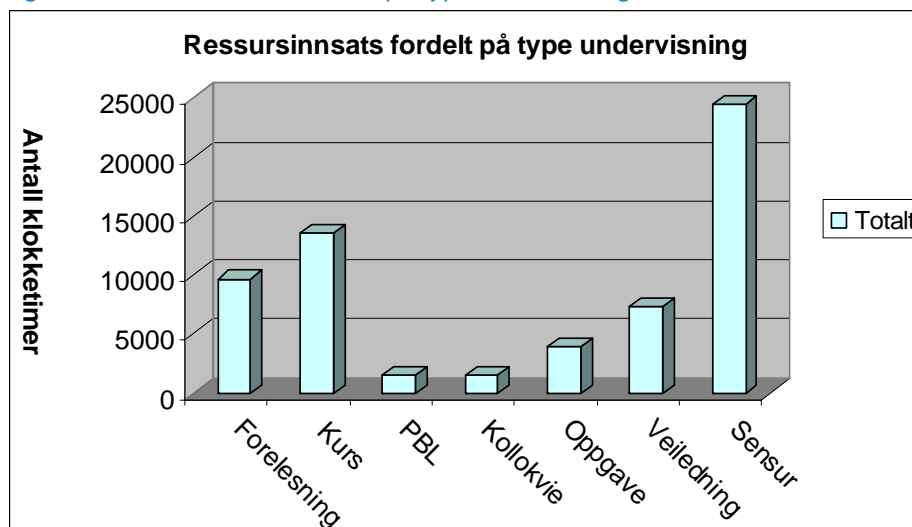
Ressurser til sensur utgjør også en stor andel, ca 39 %. Fakultetet har lenge hatt fokus på ressursbruk knyttet til sensur, og gjennomførte høsten 2001 en analyse av eksamenskostnadene knyttet til jusstudiet. Rapporten konkluderte med at kostnadene knyttet til eksamen er høyere ved Det juridiske fakultet enn ved andre fakultet. Årsaken til dette er i liten grad at den enkelte eksamen er mer kostbar, og i stor grad at det er store utgifter knyttet

² Bilaget Studmag 2006 med resultatene fra studentundersøkelsen under samme navn ble publisert og distribuert med Aftenposten, Adresseavisen, Stavanger Aftenblad, Bergens Tidende og Fedrelandsvennen tirsdag 21. mars. Opplag er ca 500 000. Undersøkelsen ble også publisert på avisenes hjemmesider

til gjentak og ekstra sensur ved klager. Fakultetet opplyser også at høy og varierende trekkprosent vanskeliggjør kostnadseffektiv avvikling av eksamenene. Fakultetet vurderes å ha et betydelig potensial for å omdisponere ressurser fra sensur til andre undervisningsaktiviteter.

Ressursinnsatsen til forelesning ligger på ca 16%, og individuell veiledning på 12% av total innsats.

Figur 4.1 Ressursinnsats fordelt på type undervisning våren 2006.

Tabell 4.2 Hvordan undervisningsinnsatsen fordeler seg på ulike undervisningstyper

Resurser	Forelesning	Kurs	PBL	Kollokvie	Oppgave- retting	Individuell veiledning	Sensur	Totalt
Interne	7116	7917	556	21	789	5140	4067	25606
Eksterne	2550	5675	950	0	3005	2238	20375	34793
Stud.ass	0	20	0	1475	100	0	0	1595
Totalt	9666	13612	1506	1496	3894	7378	24442	61994
I prosent av totalt	15,6 %	22,0 %	2,4 %	2,4 %	6,3 %	11,9 %	39,4 %	100 %

4.2 Undervisningstilbudet som møter studentene

Når vi sammenligner ressursinnsatsen på fakultetet med hva som faktisk møter studentene i form av undervisningstimer fordelt på ulike undervisningsformer blir bildet noe annerledes. Totalt brukes det 37551 klokke timer til undervisning (sensur er holdt utenfor). Dersom dette regnes om til undervisningstimer som er tilgjengelige for den enkelte student, ut fra en forberedelsesfaktor på 5, og 3000 heltidsstudenter er dette ca 2,5 timer. Denne ressursen kan gi rom for følgende forenklete modeller:

Tabell 4.3 Mulige modeller for undervisningstilbudet

	Gruppestørrelse	Antall grupper	Per semester (14 uker)	Undervisning som kan følges per uke
Kun forelesninger	200	15	500	36 timer
Kun gruppeundervisning	30	100	75	5,3 timer
Kun PBL-undervisning	15	200	37,5	2,7 timer
Kun individuell veiledning	1	3000	2,5 (12,5 klokke timer)	knapt 1 time

Tabell 4.4 Undervisningstilbudet til den enkelte student, våren 2006 for utvalgte studier – antall timer per semester (14 uker)*

	Forelesning	Kurs	PBL	Kollokvie	Individuell veiledning	Sum	Timer per uke
Rettsvitenskap 1. avdeling, 1. semester	36	56	0	12	0	104	7,4
Rettsvitenskap 2. avdeling, 1. semester	80	36	10	0	0	126	9,0
Rettsvitenskap 3. avdeling, 1. semester	82	30	0	0	0	112	8,0
Rettsvitenskap 4. avdeling, 1. semester	74	46	6	0	0	126	9,0
Rettsvitenskap 5. avdeling, gj.snitt 1. - 2. semester	20	0	0	0	7,5	27,5	2,0
Master i kriminologi, gj.snitt 1. – 4. semester	4	12	0	0	11	27	1,9
BA i kriminologi, 2. semester	16	16	0	12	2	46	3,2

* tabellen er laget like før ferdigstilling av rapporten, og det tas forbehold om at ikke alle opplysninger er grundig kontrollert.

Hvor mye undervisning studenten kan følge, avhenger mye av undervisningsform. I tillegg vil som sagt forberedelsesfaktorene for ulike typer undervisning ha betydning.

Dersom vi sammenligner undervisningstilbudet til studentene i tabell 4.4 med faktisk ressursbruk på studieprogrammene våren 2006, ser vi at ressursbruk per undervisningstime varierer mellom 25 -273 timer. Lavest er ressursinnsatsen per undervisningstime på 3. avdeling og høyest på 5. avdeling i Master i Rettsvitenskap. Dette tallet tar ikke hensyn til antall studenter, og 5 avdeling har det høyeste antallet studenter.

Dersom vi ser ressursinnsatsen i forhold til studenttallet, endrer bildet seg noe. Ressursinnsats per student er høyest på Master i Kriminologi, og lavest på 3. avdeling.

Dersom vi ser ressursinnsatsen per student delt på undervisningstimene, er tallet høyest på Master i Kriminologi, med 5. avdeling på andre plass. Begge disse programmene har relativt stor grad av individuell veiledning, og et lav antall undervisningstimer. 3. avdeling kommer mest effektivt ut også når vi betrakter ressursinnsatsen per student i forhold til undervisningstimene gitt på avdelingen.

Tabell 4.5 Ressursinnsatsen bak undervisningstilbudet (i timer)

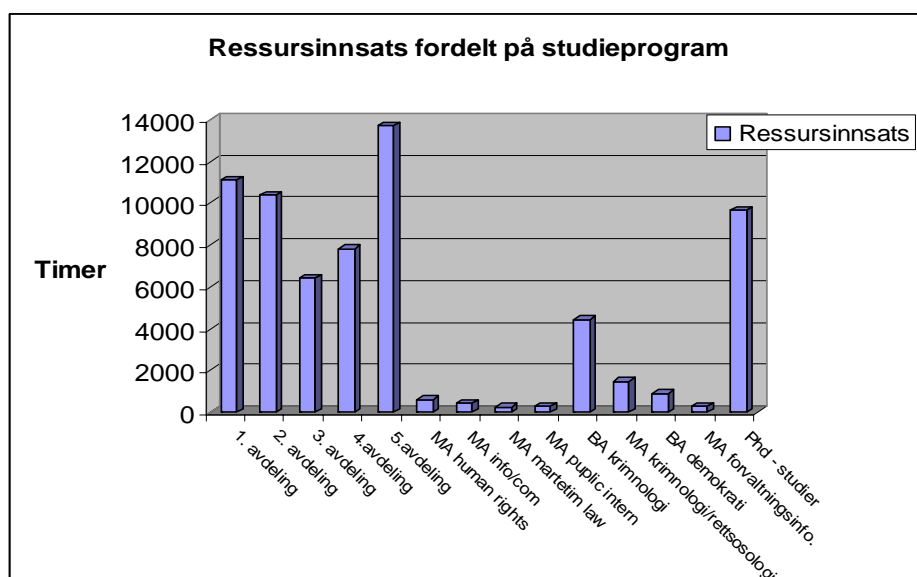
	Undervisnings-tilbudet som møter studenten	Ressurs-innsats	Ressurs-innsats per undervisningstime	Studenttall	Ressurs-innsats per student	Ressurs-innsats per undervisningstimer og student
1. avd	104,0	7731,8	74,3	728	10,6	0,10
2. avd	126,0	7395,4	58,7	728	10,2	0,08
3. avd	112,0	2738,8	24,5	728	3,8	0,03
4. avd	126,0	4201,6	33,3	728	5,8	0,05
5. avd	27,5	7509,2	273,1	943	8,0	0,29
Master i Kriminologi	27,0	813,4	30,1	66	12,3	0,46
BA i kriminologi	46,0	2125,6	46,2	215	9,9	0,21

Kvalitetsreformen legger opp til en tettere kontakt mellom studentene og det vitenskaplige fagmiljøet, for eksempel gjennom mer gruppeundervisning og individuell veiledning. For å kunne øke tilbudet innen disse undervisningsformene kreves en betydelig tilførsel eller omdisponering av ressurser.

05 Ressursbruk ved de ulike studietilbudene

Fordelingen av ressurser på de ulike studieprogrammene på fakultet viser at ressursinnsatsen er størst på de ulike avdelingene på Master i Rettsvitenskap, i tillegg til Phd studiet. Av avdelingene er det 5. avdeling som har størst ressursinnsats.

Figur 5.1 Ressursinnsats fordelt på de ulike studieprogrammene

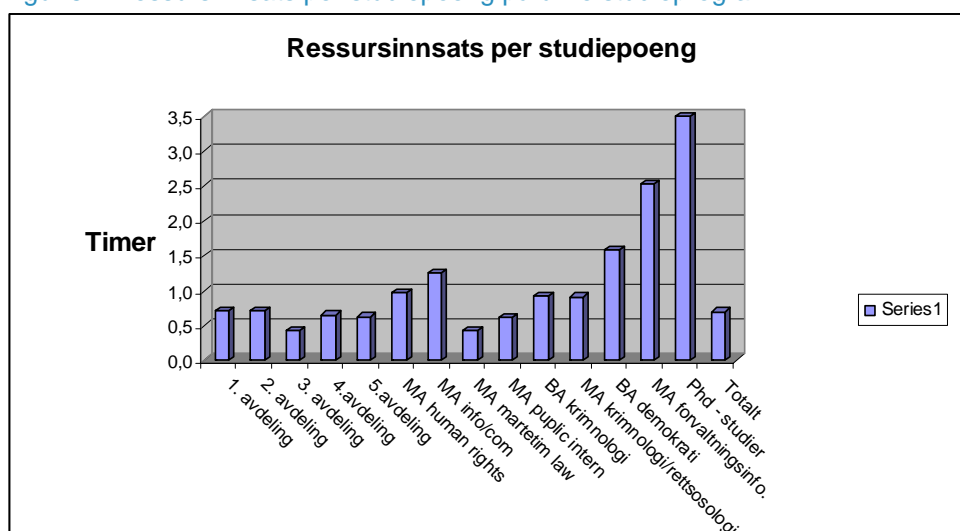

Ressursfordelingen mellom studieprogrammene må naturligvis relateres til studentbelastningen og studieprogrammets varighet. For å oppnå dette er ressursinnsatsen relatert til avlagte studiepoeng innen det enkelte studieprogram. Ved kun å ta med studiepoeng avlagt hos oss, tar vi også høyde for at noen av programmene inneholder moduler fra andre fakulteter og at andelen deltidsstudenter varierer mellom studieprogrammene.

Ressursinnsatsen varierer mellom 0,4 og 3,5 klokketimer per studiepoeng våren 2006, jf figur 5.2. Lavest ressursinnsats har 3. avdeling i rettsstudiet sammen med Master of maritime law. PH-d-studiene har høyest ressursinnsats, og dette kan nok forklares med stor ressursinnsats knyttet til individuell veiledning.

Studieprogrammene med mange studenter vil ha noen stordriftsfordeler i undervisningen sammenlignet med de mindre fagene. Forelesningen må avholdes uavhengig av om det er 10 eller 600 studenter oppmeldt i faget, men ressursinnsatsen per student per forelesning vil være betraktelig lavere. Slike stordriftsfordeler bør kunne finnes i fagene med mange studenter, altså de fem avdelingene på Rettsvitenskap og Bachelor i kriminologi. Dersom fagene har stort innslag av gruppeundervisning eller individuell veiledning, vil disse stordriftsfordelene i liten grad kunne realiseres.

Figur 5.2 Ressursinnsats per studiepoeng på ulike studieprogram

Fakultetet bør vurdere sin evne til å dimensjonere undervisningstilbudet til antall studenter det gjeldende semester. Tregheter i tilpasningene kan være kostbart, gitt en budsjettfordelingsmodell der produksjon av studiepoeng betyr mye.

Tabell 5.1 Oversikt over ressursinnsats i de ulike studieprogrammene.

Studieprogram	Totalt antall timer	Timer per student	Timer per studiepoeng
1. avdeling	11112,0	15,3	0,7
2. avdeling	10380,4	14,3	0,7
3. avdeling	6403,8	8,8	0,4
4. avdeling	7835,4	10,8	0,7
5. avdeling	13705,2	14,5	0,6
MA human rights	618,7	25,8	1,0
MA info/com	451,6	56,5	1,3
MA maritime law	258,8	18,5	0,4
MA public intern law	292,8	20,9	0,6
BA kriminologi	4454,2	20,7	0,9
MA kriminologi/ rettsosologi	1490,2	22,6	0,9
BA demokrati	907,6	18,2	1,6
MA forvaltningsinfo.	303,8	16,9	2,5
Phd - studier	9666,0	138,1	3,5
Totalt	67880,5	15,7	0,7

Tabell 5.2 Oversikt over ressursinnsats til ulike undervisningstyper per studiepoeng (sp).

Studieprogram	Timer til forelesninger per sp	Timer til gruppeundervisning per sp	Timer til Individuell veiledning per sp	Timer til sensur per sp
1. avdeling	0,05	0,45	0,00	0,22
2. avdeling	0,05	0,46	0,00	0,21
3. avdeling	0,06	0,13	0,00	0,25
4. avdeling	0,06	0,30	0,00	0,30
5. avdeling	0,19	0,04	0,11	0,28
MA human rights	0,25	0,00	0,48	0,24
MA info/com	0,78	0,00	0,26	0,22
MA martetime law	0,00	0,01	0,19	0,24
MA public intern law	0,00	0,00	0,36	0,25
BA kriminologi	0,29	0,03	0,12	0,48
MA kriminologi/rettsosologi	0,04	0,08	0,37	0,41
BA demokrati	0,55	0,53	0,08	0,44
MA forvaltningsinfo.	0,85	0,00	1,38	0,30
Phd - studier	0,14	0,01	2,61	0,74
Totalt	0,11	0,23	0,08	0,28

3

Hvilken type undervisning som blir gitt vil være med å påvirke behovet for ressurser. Høy grad av mer krevende undervisningsformer som veiledning og gruppeundervisning er faktorer som vil kreve en større ressursinnsats per student, enn fag som i større grad har valgt forelesninger som hovedfokus i undervisningen.

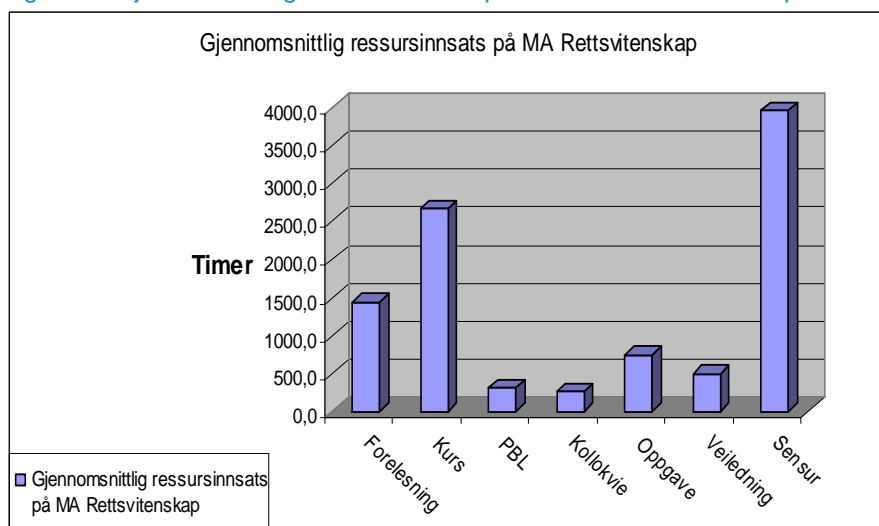
Vi vil i det videre vise hvordan ressursene er fordelt mellom ulike undervisningsformer på ulike studier, og hvilke utslag dette får på undervisningstilbudet som studentene møter.

5.1 Ressursbruk innen de ulike studietilbud

Den gjennomsnittlige ressursfordeling på Master i Rettsvitenskap, viser at hovedtyngden av undervisningsressurser er på sensur og gruppeundervisning. Begge utgjør 40 % av den totale ressursinnsatsen på studieprogrammet. 15 % av innsatsen er på forelesninger og 5 % i snitt på individuell veiledning.

³ For 1. og 2. avdeling i rettstudiet er tid medgått til å sensurerer eksamener fra personer uten studierett tatt med, mens deres studiepoeng ikke er regnet med. Dette betyr at tallet for timer til sensur per studiepoeng i 1. avdeling, er overvurdert med 15% og i 2. avdeling med 6%.

Figur 5.3 Gjennomsnittlig ressursinnsats på Master i Rettsvitenskap fordelt på forskjellige undervisningsformer

Tabell 5.3 Ressursinnsats på Master i Rettsvitenskap i timer

Studieprogram	Forelesning	Gruppe	Veiledning	Sensur	Totalt
1. avdeling	727,0	7004,8	0,0	3380,2	11112,0
	6,5 %	63,0 %	0,0 %	30,4 %	100,0 %
2. avdeling	786,8	6608,6	0,0	2985,0	10380,4
	7,6 %	63,7 %	0,0 %	28,8 %	100,0 %
3. avdeling	806,0	1932,8	0,0	3665,0	6403,8
	12,6 %	30,2 %	0,0 %	57,2 %	100,0 %
4. avdeling	660,2	3541,4	0,0	3633,8	7835,4
	8,4 %	45,2 %	0,0 %	46,4 %	100,0 %
5. avdeling	4215,4	839,4	2454,4	6196,0	13705,2
	30,8 %	6,1 %	17,9 %	45,2 %	100,0 %
Totalt	7195,4	19927,0	2454,4	19860,0	49436,8
	15 %	40 %	5 %	40 %	100 %

Vedlegg 1 viser grafisk hvordan ressursfordelingen er internt på ulike avdelingene på Master i Rettsvitenskap.

5.2 Øvrige studier

Tabellen under viser en oversikt over hvordan ressursinnsatsen fordeler seg på ulike undervisningsformer på de øvrige studiene.

Tabell 5.4 Ressursinnsats på de øvrige studietilbudene

Studieprogram	Forelesning	Gruppe	Veiledning	Sensur	Totalt
Gjennomsnittlig på MA Rettsvitenskap	1439,1	3985,4	490,9	3972,0	9887,4
	15 %	40 %	5 %	40 %	100 %
MA human rights	161,0	0,0	304,5	153,2	618,7
	26,0 %	0,0 %	49,2 %	24,8 %	100,0 %
MA info/com	282,2	0,0	91,8	77,6	451,6
	62,5 %	0,0 %	20,3 %	17,2 %	100,0 %
MA martetim law	0,0	4,6	111,6	142,6	258,8
	0,0 %	1,8 %	43,1 %	55,1 %	100,0 %
MA puplic intern	0,0	0,0	174,6	118,2	292,8
	0,0 %	0,0 %	59,6 %	40,4 %	100,0 %
BA kriminologi	1394,8	126,0	604,8	2328,6	4454,2
	31,3 %	2,8 %	13,6 %	52,3 %	100,0 %
MA kriminologi/rettsosologi	69,0	136,2	608,2	676,8	1490,2
	4,6 %	9,1 %	40,8 %	45,4 %	100,0 %
BA demokrati	311,8	300,0	46,0	249,8	907,6
	34,4 %	33,1 %	5,1 %	27,5 %	100,0 %
MA forvaltningsinfo.	102,2	0,0	166,0	35,6	303,8
	33,6 %	0,0 %	54,6 %	11,7 %	100,0 %
Phd - studier	149,6	14,2	2815,5	800,0	3779,3
	4,0 %	0,4 %	74,5 %	21,2 %	100,0 %
Total ressursbruk	9666,0	20508,0	7377,4	24442,4	61993,8
	15,6 %	33,1 %	11,9 %	39,4 %	100,0 %

06 Bruken av de ulike lærekreftene

Kvaliteten på studiet er avhengig av en rekke faktorer som kvaliteten på undervisningspersonellet, organiseringen av studiet, lokaliteter, mengde og type undervisning. Det er et mål for fakultetet å tilby flest mulig av sine studenter best mulig kvalitet ut fra gitte ressurser. Disponeringen av lærekreftene er med å definere hvor mye kvalitet fakultetet evner å tilby sine studenter ut i fra de undervisningsressursene som fakultetet har tilgang på.

6.1 Forskningsbasert undervisning

Begrepet forskningsbasert undervisning er gitt ulikt innhold for ulike grupper og i ulike sammenhenger, og det brukes ofte med lav grad av presisjon. I begrepet ligger det at undervisningen skal ta direkte utgangspunkt i lærerens egen forskning, og at nær kontakt mellom studenter og lærere er en forutsetning.

I et forarbeid til lov om universiteter og høyskoler av 1995, NOU 1993:24, slo Bernt-utvalget fast at det er en målsetting at hele det norske høyere utdanningssystemet skal være karakterisert av at undervisningen er forskningsbasert og utført av forskningskompetente og forskningsutførende personer:

- at undervisningen skal være i overensstemmelse med forskningens *nyeste resultater*
- at undervisningen skal være tilknyttet et *forskningsmiljø*
- at fast ansatte lærere skal ha *forskningskompetanse*
- at undervisningen skal utføres av *aktive forskere*
- at undervisningen skal innebære trening i *vitenskapelig metode* i samarbeid med praktiserende forskere

Mjøsutvalget (2000) valgte en enklere definisjon av forskningsbasert undervisning og definerte dette som: "Undervisning som blir gitt av personer som har erfaring fra forskning og utviklingsarbeid, som kjenner den vitenskapelige metode og tenkemåte, som holder seg oppdatert på eget fagfelt, og som har kontakt med miljøer som driver med forskning og utviklingsarbeid." (NOU 2000:14, Frihet med ansvar).

Den siste definisjonen er ganske vid, og er åpen for tolkninger. Vi har i denne rapporten valgt å definere forskningsbasert undervisning som undervisning som er gitt av vitenskapelig personell med professorkompetanse, førsteamanuenser og post doc. Dette er stillingskategorier som krever doktorgrad, og som har en betydelig forskningsandel knyttet til sin stilling.

Av den totale undervisningsinnsatsen er det 33% av undervisningen som er forskningsbasert i henhold til vår definisjon. Høyest andel forskningsbasert undervisning i snitt på de to semestrene er doktorgradsstudentene, deretter er det Master of philosophy in the theory and practice of human rights og Master of laws in maritime law som har høyest andel av forskningsbasert undervisning.

Det vil være viktig å bruke de mest forskningskompetente undervisningsressursene inn mot høyere grad, da det er på høyre grad studentene i stor grad skal selv skrive oppgaver og lignende. Dette ser vi av tabell 6.1 at i stor grad er tilfelle ved fakultetet.

Tabell 6.1 Oversikt over forskningsbasert undervisningsinnsats på ulike studieprogram

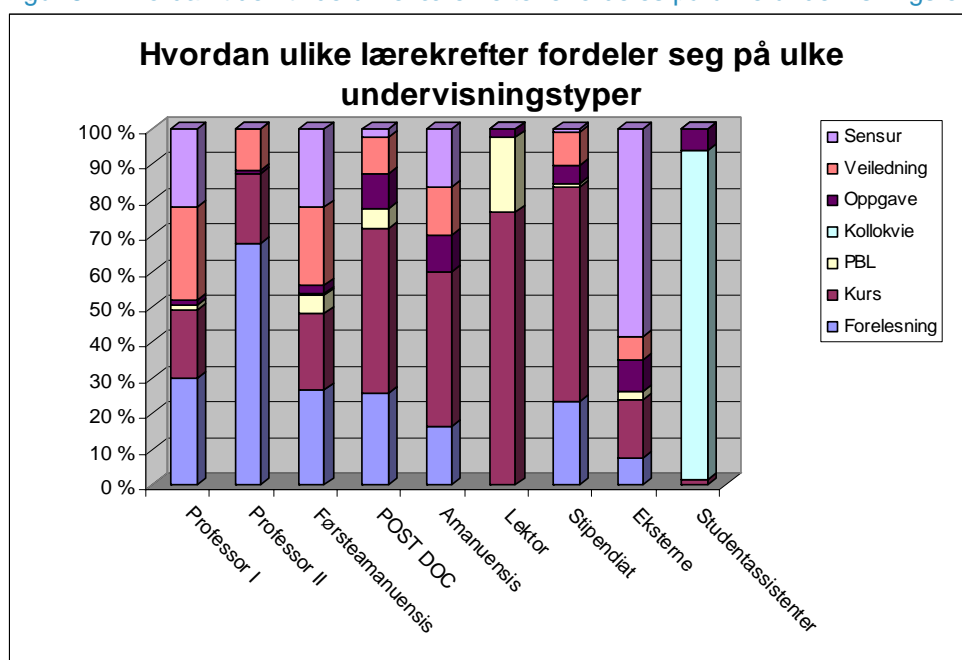
	Totalt antall timer	Forskningsbasert	Forskningsbasert i prosent av total ressursinnsats
1. avdeling	11112	2249	20,2 %
2. avdeling	10380,4	2840,4	27,4 %
3. avdeling	6403,8	1397,8	21,8 %
4. avdeling	7835,4	1655,4	21,1 %
5. avdeling	13705,2	5419,2	39,5 %
MA human rights	618,7	441,2	71,3 %
MA info/com	451,6	166,6	49,8 %
MA martetim law	258,8	128,8	49,8 %
MA public intern	292,8	72,8	24,9 %
BA kriminologi	4454,2	709,2	15,9 %
MA kriminologi/rettsosologi	1490,2	890,2	59,7 %
BA demokrati	907,6	392,6	43,3 %
MA forvaltningsinfo.	303,8	288,8	95,1 %
Phd - studier	3779,3	2264,3	76,0 %
Totalt	61993,8	18916,3	30,5 %

Dersom det er et ønske å sikre størst grad av forskningsbasert undervisning i den undervisningen som møter studentene, bør denne kompetansen i stor grad brukes inn mot forelesninger. Dette er en undervisningsform som treffer mange studenter med relativt lite ressursinnsats målt i timer.

6.2 Fordelingen av ulike lærekrefter

Figur 6.1 og tabell 6.2 viser hvor stor del av lærekreftenes tid som brukes på de ulike undervisningstypene. Vi ser en klar tendens til at lektorer og amanuenser brukes til gruppeundervisning, studentassistenter til kollokvier. Professorer og førsteamanuenser fordeler tiden sin mellom forelesning, kursundervisning, veiledning og sensur, men slik at professorene har en større andel forelesninger og veiledning. Post Doc har forelesninger, noe kursundervisning og noe oppgaveskriving. For de eksterne utgjør sensur 59 % av timeinnsatsen.

Figur 6.1 Hvordan tiden til de ulike lærekrefterne fordeles på ulike undervisningsformer

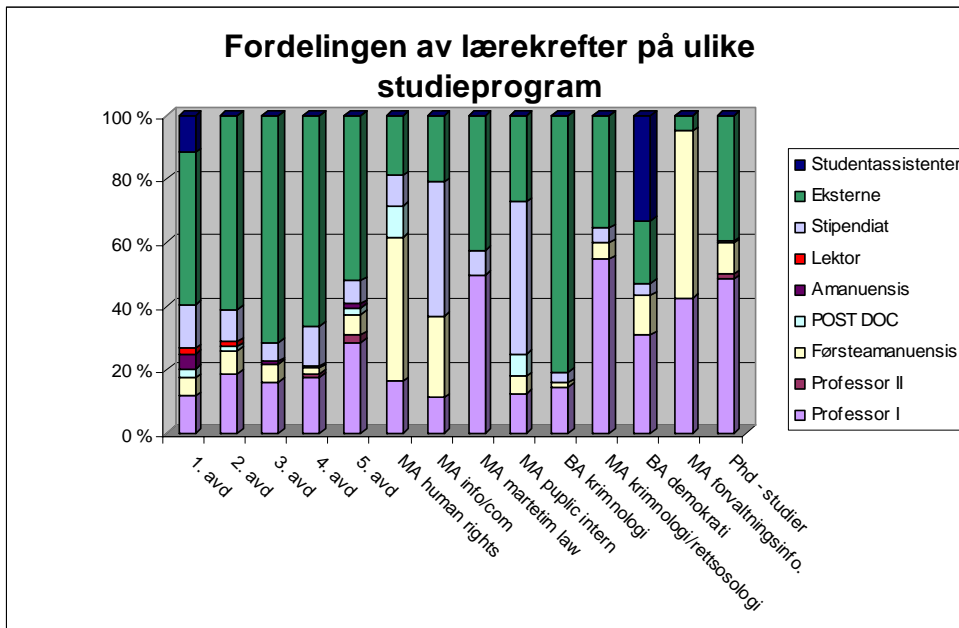
Tabell 6.2 Hvordan lærekrefterne fordeler seg på ulike typer undervisning

Stillingstype	Forelesning	Kurs	PBL	Kollokvie	Oppgave- retting	Individuell veiledning	Sensur
Professor I	30,1 %	19,1 %	1,2 %	0,0 %	1,6 %	25,8 %	22,1 %
Professor II	67,6 %	19,6 %	0,0 %	0,0 %	1,0 %	11,8 %	0,0 %
1.amanuensis	26,7 %	21,6 %	5,0 %	0,4 %	2,5 %	22,0 %	21,8 %
POST DOC	25,9 %	46,0 %	5,7 %	0,0 %	9,8 %	10,3 %	2,3 %
Interne med doktorgrad	30,1 %	20,9 %	2,2 %	0,1 %	2,2 %	24,0 %	20,6 %
Amanuensis	16,6 %	43,1 %	0,0 %	0,0 %	10,5 %	13,3 %	16,6 %
Lektor	0,0 %	76,6 %	21,3 %	0,0 %	2,1 %	0,0 %	0,0 %
Stipendiat	23,2 %	60,3 %	1,1 %	0,1 %	5,3 %	9,1 %	1,0 %
Andre interne	21,2 %	59,3 %	2,1 %	0,1 %	5,7 %	9,1 %	2,6 %
Eksterne	7,3 %	16,3 %	2,7 %	0,0 %	8,6 %	6,4 %	58,6 %
Student-assistenter	0,0 %	1,3 %	0,0 %	92,5 %	6,3 %	0,0 %	0,0 %
Timebetalte ⁴	7,0 %	15,7 %	2,6 %	4,1 %	8,5 %	6,1 %	56,0 %
Totalt	15,6 %	22,0 %	2,4 %	2,4 %	6,3 %	11,9 %	39,4 %

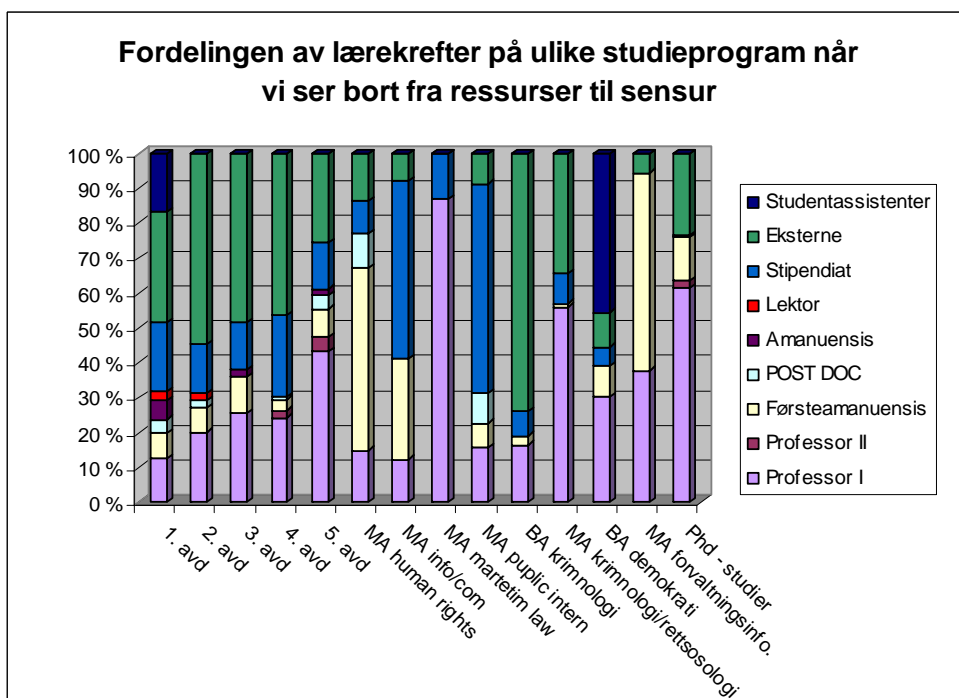
Figur 6.2 viser hvor stor prosentvis innsats en har fra de ulike typene lærekrefter på de forskjellige studieprogrammene, målt i forhold til total ressursinnsats på det enkelte studie. Ettersom det samlet sett er flest professorer og førsteamanuenser i den vitenskapelige staben, er det disse som også i stor grad dominerer undervisningstilbudet til de ulike studiene sammen med eksterne.

⁴ Sum ressursinnsatsen til eksternlærekrefter og studentassistenter

Figur 6.2 Fordelingen av lærekrefter på ulike studieprogram

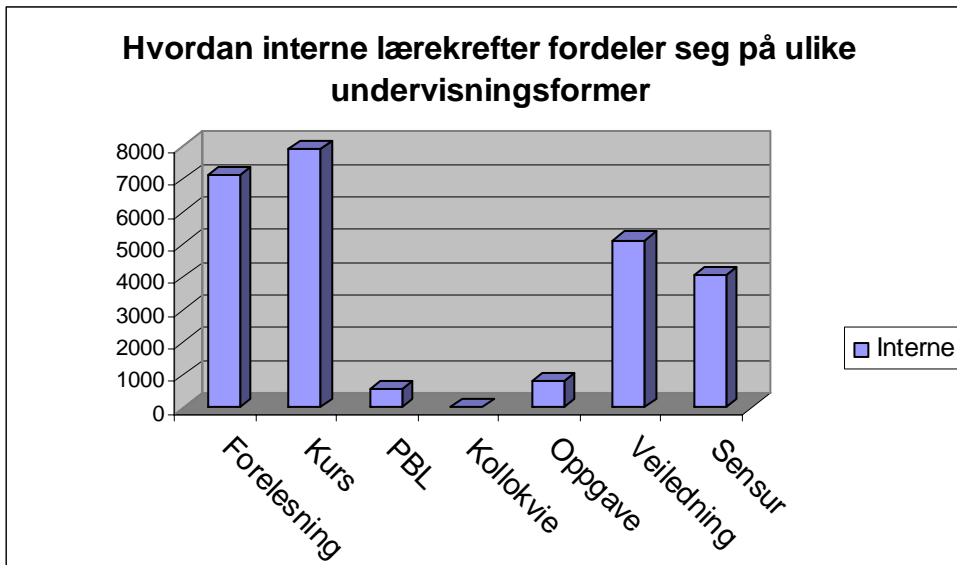
Figur 6.3 Fordelingen av ressursinnsatsen på studieprogram og type lærekrefter når vi ser bort fra ressurser knyttet til sensur

I det videre vises hvordan ressursinnsatsen til de største gruppene av lærekrefter fordeler seg på ulike undervisningstyper, og hvordan bruken er i forhold til de ulike studieprogrammene.

Intern undervisningskapasitet

Figur 6.4 Samlet fordeling av interne vitenskapelige ressurser på undervisningsformer

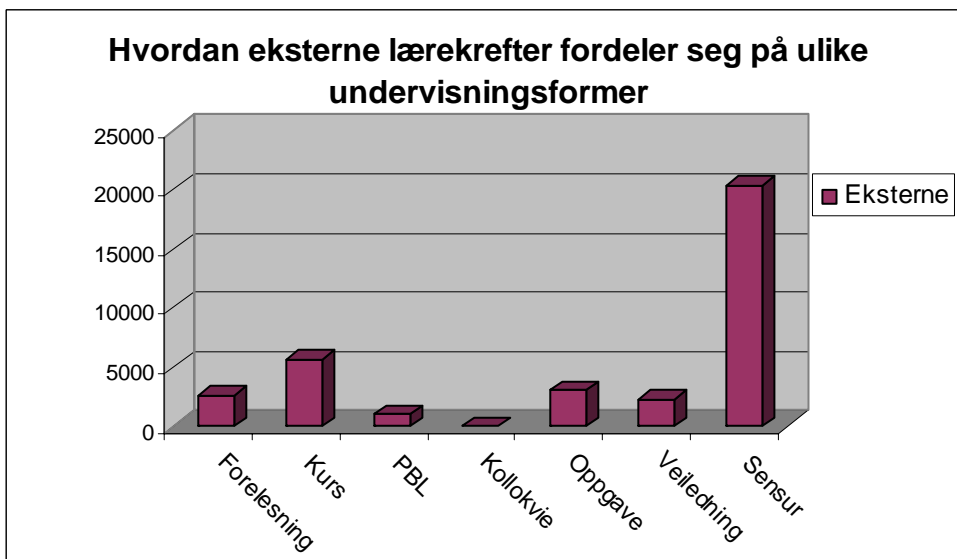

Figuren oppsummerer hvordan de faste vitenskapelig ansatte brukes på ulike undervisningsformer. Vi ser at hovedtyngden av den interne undervisningsressursene er rettet mot gruppeundervisning og forelesninger.

Ekstern undervisningskapasitet

Ved det juridiske fakultet utgjør de innkjøpte undervisningsressursene 59% av den totale undervisningskapasiteten. Nesten 59% av de eksterne undervisningsressursene brukes på sensur, ca 28% på gruppeundervisning, 6% på veiledning og ca 7% på forelesninger.

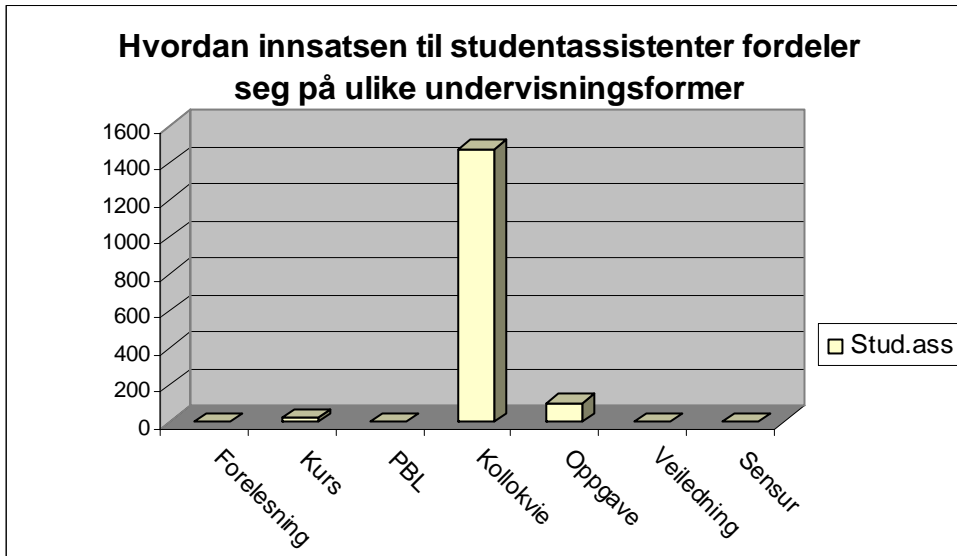
6.5 Fordeling av ressursinnsatsen til eksterne lærekrefter på ulike undervisningsformer

Studentassistenter

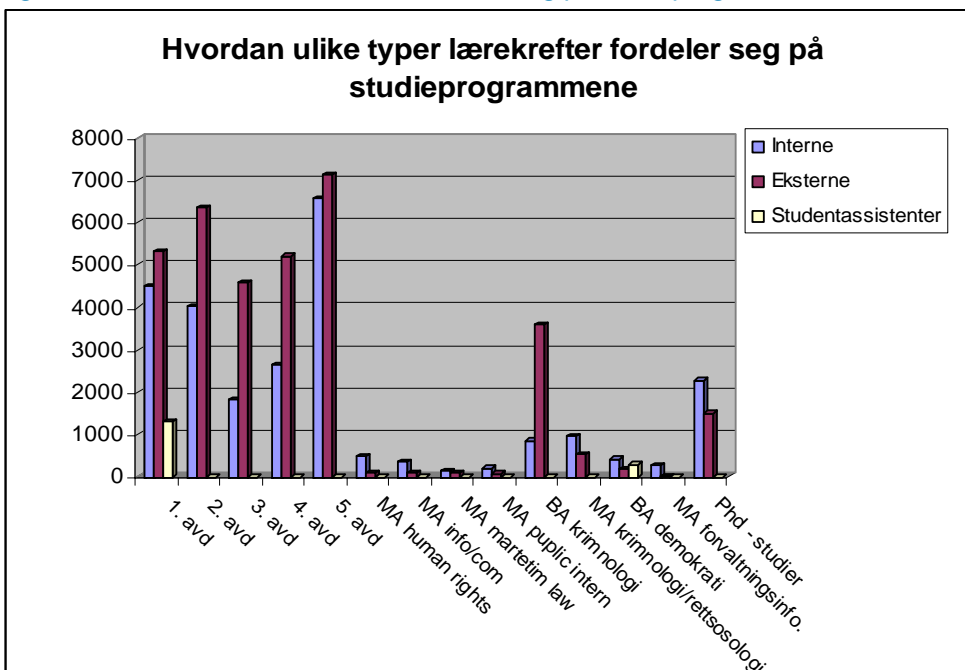
Studentassistentene brukes i all hovedsak til kollokvier. Totalt utgjør undervisningsressursen som blir kjøpt inn ca 1 600 timer. Nesten hele undervisningsressursen studentassistentene besitter blir brukt på 1. avdeling, samt at et mindre timeantall blir brukt på Bachelor i demokrati og rettigheter i informasjonssamfunnet.

Figur 6.6 Fordeling av ressursinnsatsen til studentassistentene på ulike typer undervisningsformer

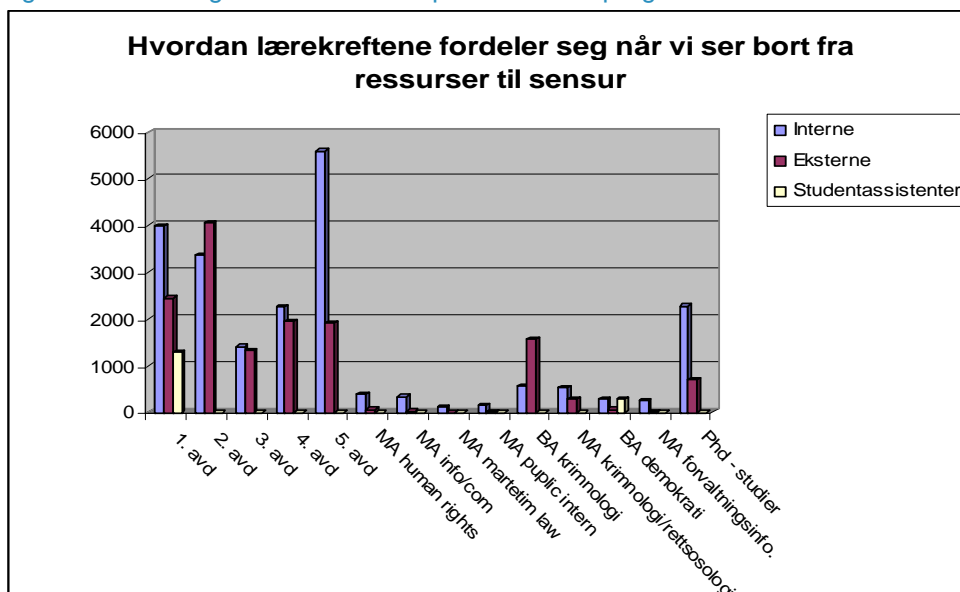
De eksterne undervisningsressursene brukes i stor grad på de mest ressurskrevende studiene som de ulike avdelingene på rettsvitenskap, i tillegg brukes det en god del eksterne ressurser på Bachelor i kriminologi og Master i Kriminologi, jf figur 6.7..

Figur 6.7 Hvordan ulike lærekrefter fordeler seg på studieprogrammene

Vedlegg 2 viser ytterligere oversikter over fordeling av de ulike lærekrefter på undervisningstype og studieprogram

Figur 6.8 Fordelingen av lærekrefter på ulike studieprogram når vi ser bort fra ressurser knyttet til sensur

07 Kostnader og inntekter på de ulike studieprogrammene

Kostnader knyttet til undervisningsinnsatsen

Så langt i analysen har vi beregnet ressursinnsatsen på undervisningssiden i antall timer. I et effektivitetsperspektiv kan det være interessant å beregne hva undervisningen på de ulike studiene faktisk koster.

Vi har i beregningene tatt utgangspunkt de direkte kostnader til lærekrefter, basert på gjennomsnittslønn inklusive sosiale kostnader og arbeidsgiveravgift. En rekke kostnadselementer som kommer i tillegg er ikke beregnet. Dette kostnader knyttet til forskningsandel, administrative og tekniske tjenester, infrastruktur, kontordrift med videre.

Tabell 7.1 Gjennomsnittlig timepris for ulike stillingskategorier våren 2006:

Stillingskategori	Timepris	Lønnstrinn
professor I og II	420 kr	Tilsvare lønnstrinn 74
førsteamanuensis og amanuensis	360 kr	Tilsvare lønnstrinn 65
universitetslektor og post doc	320 kr	Tilsvare lønnstrinn 60
Stipendiat	260 kr	Tilsvare lønnstrinn 48
Eksterne	350 kr	Tilsvare lønnstrinn 64
studentassistenter	200 kr	Tilsvare lønnstrinn 30

Studentassistentene er de klart billigste undervisningsressursene. Disse brukes i dag i hovedsak til kollokvier. I kostnadsperspektiv bør fakultetet forsøke å bruke studentassistenter i enda større utstrekning til kollokvier. Det bør også vurderes om disse kan utføre oppgaveretning og gruppeundervisning på lavere grad.

Stipendiatene er de nest rimeligste undervisningsressursene når vi kun ser på timeprisen. Den kostnaden som ikke kommer fram gjennom gjennomsnittlig timepris til undervisning er at stipendiatene kun har 10% undervisningsplikt knyttet til stillingen sin. Det vil sann sett være relativt dyrt for fakultetet å ansette flere stipendiater for å øke tilgjengelig undervisningskapasitet, dersom det er formålet.

Universitetslektorene er sann sett den rimeligste undervisningsressursen av den faste vitenskaplige staben. Lektorene har ingen forskningsandel knyttet til sin stillingsandel, og kan konsentrere tilnærmet hele sin stilling om undervisning. De eksterne er naturligvis mer kostnadseffektive som undervisningsressurs enn egne tilsatte som har forskningsplikt, da fakultet ikke må betale for noe forskning knyttet til denne undervisningen.

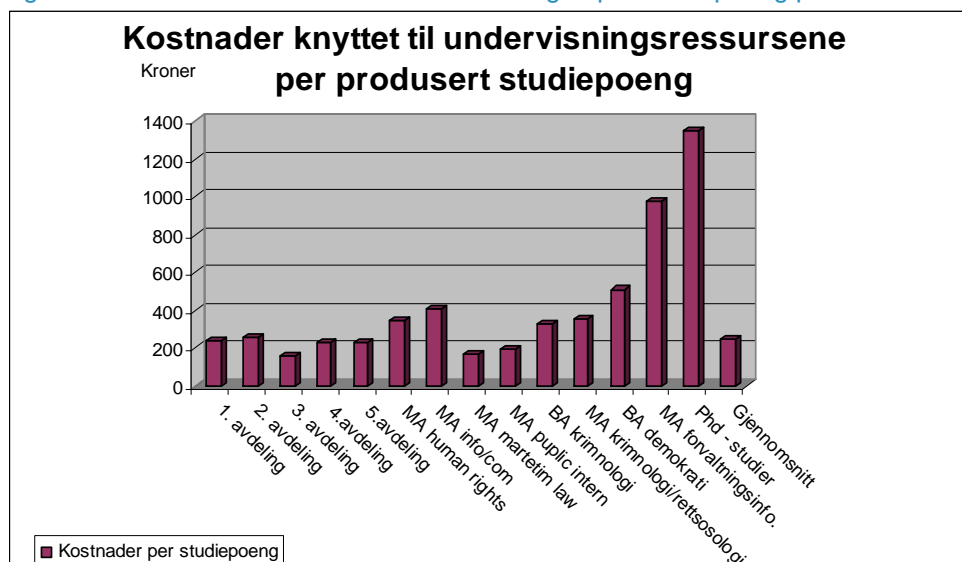
Det er beregnet at den interne ledige undervisningskapasiteten er på 3850 timer våren 2006. Dersom Fakultetet hadde benyttet denne kapasiteten fullt ut, og redusert innkjøpet av eksterne timer tilsvarende, ville besparelsene vært på 2,70 millioner på årsbasis.

Kostnaden ved de ulike studiene

De direkte kostnadene til undervisning vil være knyttet til total ressursinnsats, samt hvilke type undervisningsressurser som benyttes. Figur 7.1 viser grafisk hvordan kostnaden per studiepoeng på de ulike studieprogrammene varierer. Lavest gjennomsnittskostnad per produserte studiepoeng har 3. avdeling, master i Rettsvitenskap.

Som vi var inne på i kapitel 5, vil manglende evne til å dimensjonere ressursbruken til studenttallene være kostbart.

Figur 7.1 Viser kostnaden til selve undervisningen per studiepoeng på de ulike studieprogram

Tabell 7.2 Oversikt over direkte kostnader knyttet til selve undervisningen ved de ulike studieprogrammene.

	Vår 2006		
	Kostnad	Studiepoeng	Kostnad pr studiepoeng
1. avd	3644640	15450	236
2. avd	3675068	14508	253
3. avd	2284116	14640	156
4. avd	2757188	12000	230
5. avd	5005444	21798	230
MA human rights	219229	636	345
MA info/com	145662	360	405
MA Maritime law	97796	600	163
MA publ. Int. law	92016	480	192
BA Krim	1591754	4848	328
MA Krim/rettssos.	573024	1632	351
BA Demokrati	290272	570	509
MA Forvaltningsinf.	116946	120	975
Ph.D	1457346	1080	1349
Gjennomsnitt	1567893	6337	247

Studiepoengsinntekter og dekningsbidrag

Kostnadene fakultetet har til undervisning er knyttet til antall studenter som er oppmeldt til undervisning, da det er disse studentene fakultetet er nødt til å dimensjonere undervisningstilbudet i forhold til. Inntektene fakultetet får er knyttet til hvor mange studiepoeng studentene ved fakultetet produserer. I 2006 utgjorde studiepoengsinntektene nesten 40% av statstildelingen til fakultetet.

Det juridiske fakultet får 24.800 kr per helårsekvivalent, altså per 60 studiepoeng, etter UiOs fordelingsmodell. Den totale studiepoengsproduksjonen ved fakultetet var våren 2006 på 1479 helårsekvivalenter. Dette vil gi fakultetet en samlet inntekt fra studiepoengsproduksjonen på 36,7 mill kr per semester og 73,4 per år.

Dekningsbidraget (målt som studiepoengsinntekter minus direkte timekostnader til undervisning) blir da på 14,7 millioner kroner, tilsvarende 40 % av inntektene fra studiepoengsproduksjonen. Dekningsbidraget må bl.a. bidra til å dekke kostnader knyttet til forskningstid, administrering av studiene, infrastruktur, tekniske tjenester og annet.

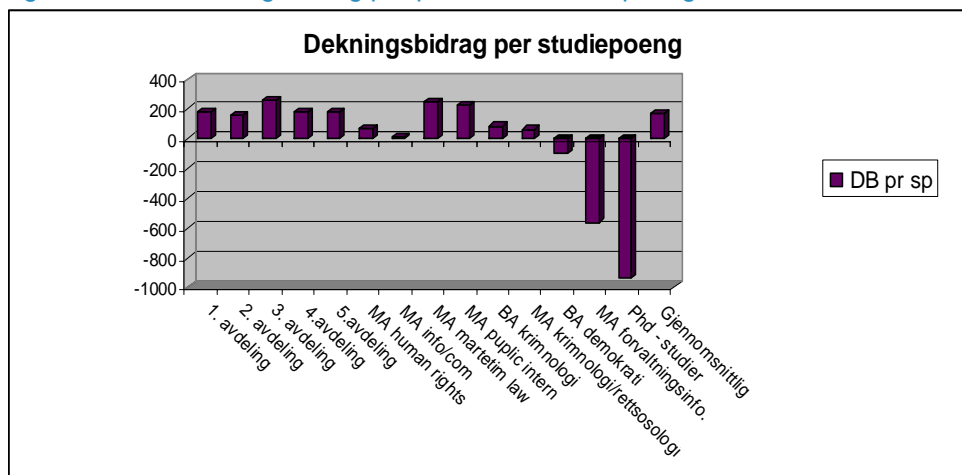
Tabell 7.3 Oversikt over inntekter og dekningsbidrag fra studiepoengsproduksjonen våren 2006

	Direkte kostnad	Studiep	Inntekter fra studiep	Dekningsbidrag (DB)	DB pr sp	DB % av inntekt
1. avd	3644640	15450	6386000	2741360	177	42,9 %
2. avd	3675068	14508	5996640	2321572	160	38,7 %
3. avd	2284116	14640	6051200	3767084	257	62,3 %
4. avd	2757188	12000	4960000	2202812	184	44,4 %
5. avd	5005444	21798	9009840	4004396	184	44,4 %
MA human rights	219229	636	262880	43651	69	16,6 %
MA info/com	145662	360	148800	3138	9	2,1 %
MA Maritime law	97796	600	248000	150204	250	60,6 %
MA publ. Int. law	92016	480	198400	106384	222	53,6 %
BA Krim	1591754	4848	2003840	412086	85	20,6 %
MA Krim/rettssos.	573024	1632	674560	101536	62	15,1 %
BA Demokrati	290272	570	235600	-54672	-96	-23,2 %
MA Forvaltningsinf.	116946	120	49600	-67346	-561	-135,8 %
Ph.D	1457346	1080	446400	-1010946	-936	-226,5 %
Totalt	21950501	88722	36671760	14721259	166	40,1 %

Enkelte av fagene har et negativt dekningsbidrag fra studiepoengsproduksjonen. Både Bachelor i demokrati og rettigheter og Master i forvaltningsinformatikk har negative dekningsbidrag. For Ph.D studiet, som har det største negative dekningsbidraget målt i studiepoengsinntekter, er det ikke tatt hensyn til at avlagte doktorgrader premieres særskilt.

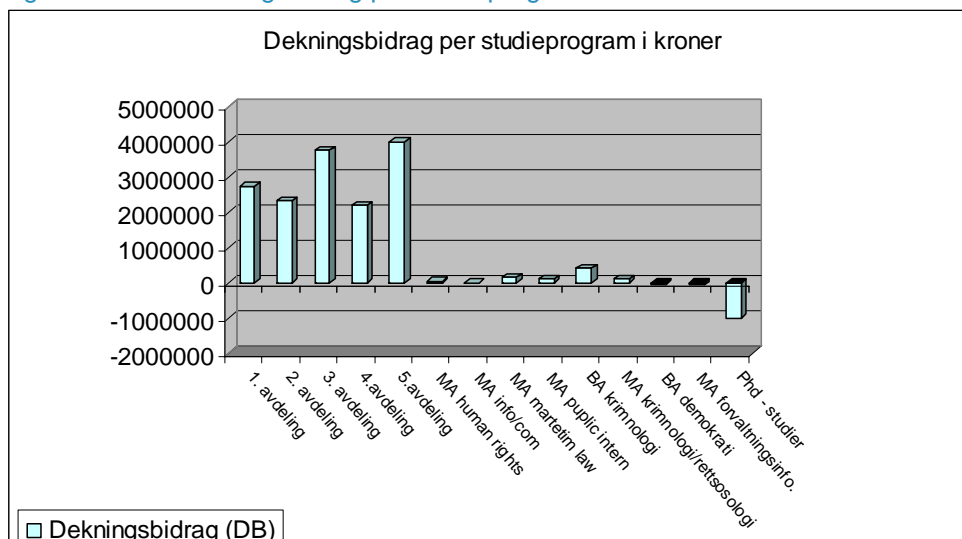
De studiene som er mest lønnsomme for fakultetet ut fra dekningsbidrag i prosent av inntekter, er 3.avdeling i Master i rettsvitenskap.

Figur 7.2 Viser dekningsbidrag per produserte studiepoeng for våren 2006

Dersom vi ser på det totale dekningsbidraget i kroner og øre er det 5. avdeling Rettsvitenskap som bidrar mest, og 3. avdeling nest mest.

Figur 7.3 Viser dekningsbidrag per studieprogram for våren 2006

Det er behov for en nærmere analyse av den samlede økonomien i studieprogrammene, før fakultetet bruker disse tallene i vurderinger av fremtidig dimensjonering av sine programmer. Dels er det kun regnet med den del av inntekten som kommer direkte fra studiepoengene og dels er, som nevnt, en rekke "indirekte" kostnader ikke tatt med. Dersom en legger til grunn en noe forenklet forutsetning om at disse inntekter og kostnader og kan fordeles proporsjonalt med henholdsvis studiepoengsinntekten og den direkte lærerkostnad, kan tallene over likevel gi en brukbar pekepinn om økonomien i de ulike studietilbud. En viktig variabel i forhold til kostnadssiden, vil imidlertid være fordelingen mellom interne og eksterne lærekrefter.

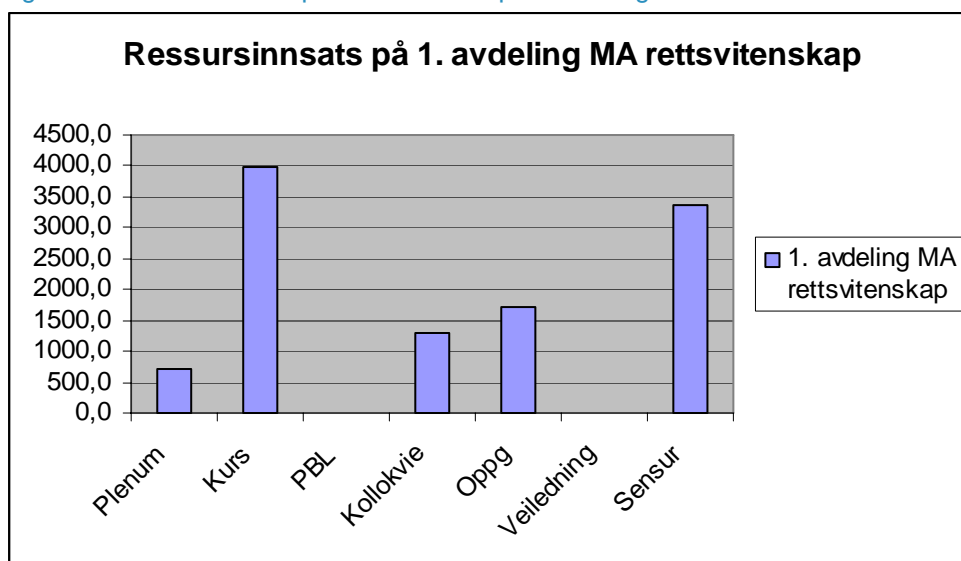
VEDLEGG 1

Ressursfordelingen på de ulike avdelingene på master i rettsvitenskap

1. avdeling Rettsvitenskap

1. avdeling rettsvitenskap er en av de nest ressurskrevende avdelingene på studieprogrammet målt i klokketimer. Dette kan antageligvis være fordi 1. avdeling bruker ressursinnsatsen i stor grad mot gruppeundervisning, med et stort innslag av kurs og kollokvier. Ressursinnsatsen totalt sett på gruppeundervisning er på 63%, samt at innsatsen til gruppeundervisning er estimert til å gå opp. Ressursinnsats til sensur utgjør ca 30% av total ressursinnsats på studiet.

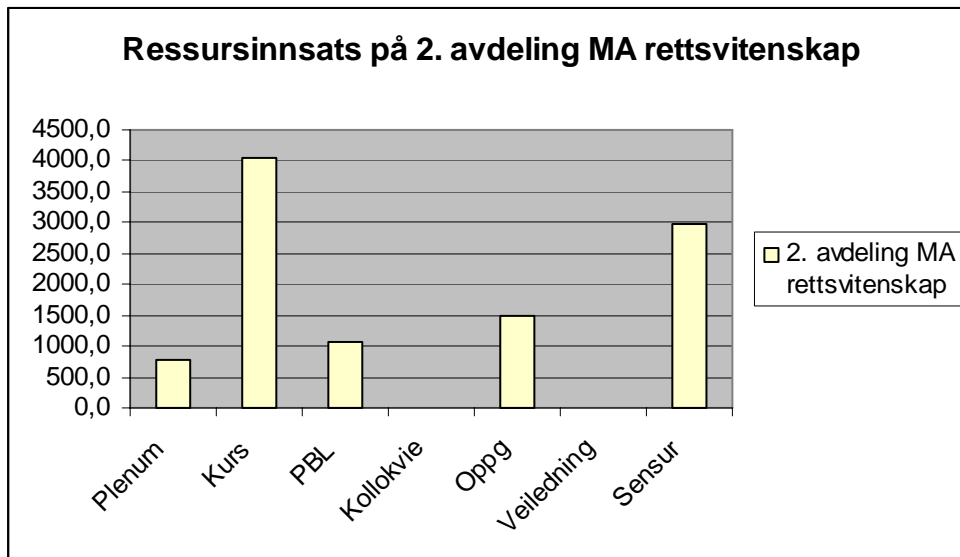
Figur 8.1 Ressursinnsats på Rettsvitenskap 1. avdeling

2. avdeling Rettsvitenskap

Hovedtyngden av ressursinnsats på 2. avdeling er på gruppeundervisning (kurs) og på sensur. Totalt sett utgjør gruppeundervisning 64 % av total ressursinnsats, mens sensur utgjør 29% , tilnærmet samme andel som på 1. avdeling. Totalt er det 10380 klokke timer i ressursinnsats på avdelingen for vårsemesteret 2006.

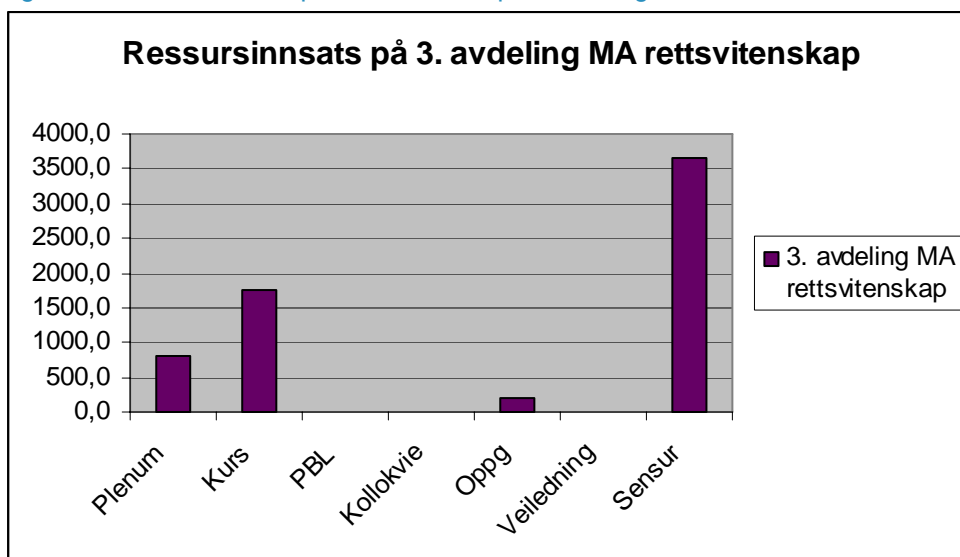
Figur 8.2 Ressursinnsats på Rettsvitenskap 2. avdeling

3. avdeling Rettsvitenskap

Den totale ressursinnsatsen på 3. avdeling er 6404 timer for vårsemesteret 2006. Avdelingen er den minst ressurskrevende avdelingene på Master i Rettsvitenskap. 57% av total ressursinnsats brukes på sensur, og 30% på gruppeundervisning og 13% på forelesninger.

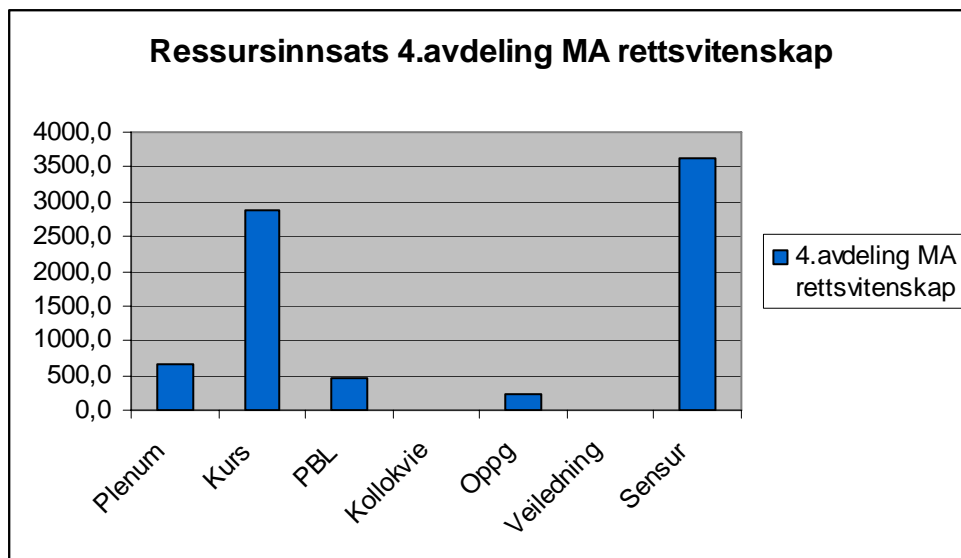
Figur 8.3 Ressursinnsats på Rettsvitenskap 3. avdeling

4. avdeling Rettsvitenskap

4. avdeling rettsvitenskap er den nest minst ressurskrevende avdelingen på Master i Rettsvitenskap. Av den totale ressursinnsatsen på studiet på 7835 timer brukes 3634 timer på sensur, dette utgjør 46% av total ressursinnsats.

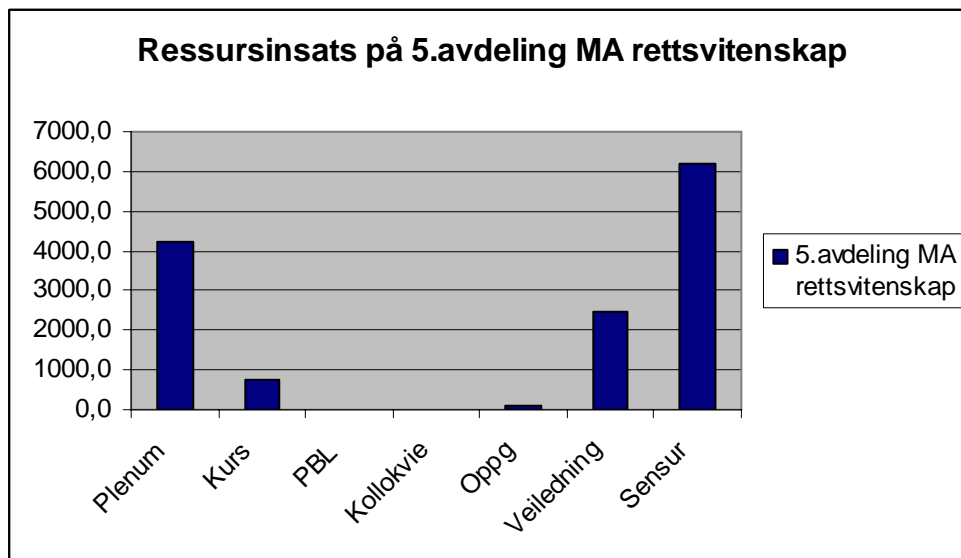
Figur 8.4 Ressursinnsats på Rettsvitenskap 4. avdeling

5. avdeling Rettsvitenskap

5. avdeling er den mest ressurskrevende avdelingen på Rettsvitenskap. Totalt ble det bruk 13705 timer i ressursinnsats. Fakultetet forventer vekst i antall timer til veiledning, siden det i ny ordning tas opp flere studenter som skal gjennomføre hele studiet.

Figur 8.5 Ressursinnsats på Rettsvitenskap 5. avdeling

Mye av undervisningen på 5. avdeling er forelesninger, men disse er fordelt på nesten 40 valgfag, og av disse skal studentene velge inntil to. Valgfagene kan erstattes av en mer omfattende masteroppgave, utenlandsstudier eller praksisperiode.

Praksisordningen er basert på at praksisstedet tilbyr veiledning vederlagsfritt og derfor vises ikke ressursbruken til dette i figuren. I forhold til faglige ressurser bruker fakultetet et begrenset antall timer til en kort praksisforberedende undervisning.

Valgfagene benyttes også som valgemner av ferdige kandidater og av studenter fra andre fakulteter, samt at noen av disse inngår som en del av våre engelskspråklige mastergrader. I beregningen av ressursforbruk per studiepoeng, er også studiepoeng fra disse studentene tatt med under 5. avdeling.

Fakultetet bør vurdere om det er hensiktsmessig å ha såpass mange valgfag, og om det er mulig å tilby disse med lavere frekvens, for eksempel hvert annet eller tredje semester. Dette vil kunne frigjøre ressurser, i stor grad i form av fast vitenskapelig tilsatte, til oppgaver der det er økende behov, for eksempel innen veiledning.

VEDLEGG 2

Fordeling av de ulike lærekrefter på undervisningstype og studieprogram

Professor I og II

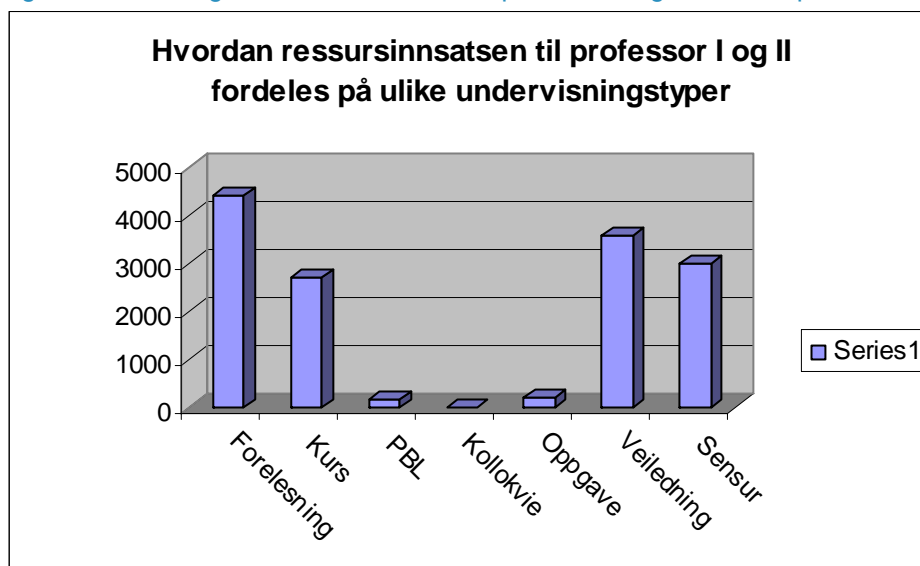
Tabell 9.1 Oversikt over professor I og professor II

	Årsverk	Total arbeidstid i timer	Tilgjengelig timer til undervisning	Timer brukt til undervisning	Ledige timer til undervisning
Vår 2006	49	40763	13180	14078	-898

Det juridiske fakultet hadde 49 årsverk våren 2006. Av total ressursbruk til undervisning utgjør professortiden ca 23% av de totale timene brukt på undervisning.

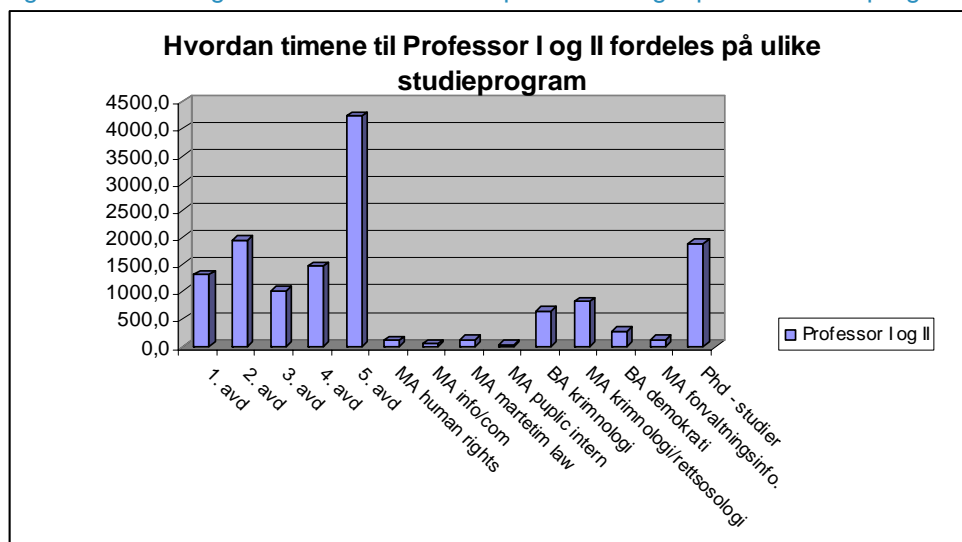
Figur 9.1 viser hvordan professorressursene fordeles på ulike undervisningsformer. Figuren viser at tilgjengelige ressurser i stor grad blir brukt til forelesning og gruppeundervisning, samt noe veiledning og sensur.

Figur 9.1 Fordeling av ressursinnsatsen til professor I og II fordeles på ulike undervisningstyper

Figuren 9.2 viser hvordan ressursinnsatsen fra professorene fordeles seg på ulike studieprogram. Størsteparten av ressursinnsatsen brukes på Master i Rettsvitenskap, og 5. avdeling bruker mest av professorressursene. Samtidig er det et høyt studenttall på Rettsvitenskap, som gjør at den totale ressursinnsatsen på studieprogrammet er høyere enn på de andre studiene. Figur 6.4 viser at av total undervisning er det Master in law og maritime law sammen med PH.D studiene som har størst andel av ressursinnsatsen utført av vitenskapelig personell med professorkompetanse.

Figur 9.2 Fordeling av ressursinnsatsen til professor I og II på ulike studieprogram

Førsteamanuensis og amanuensis

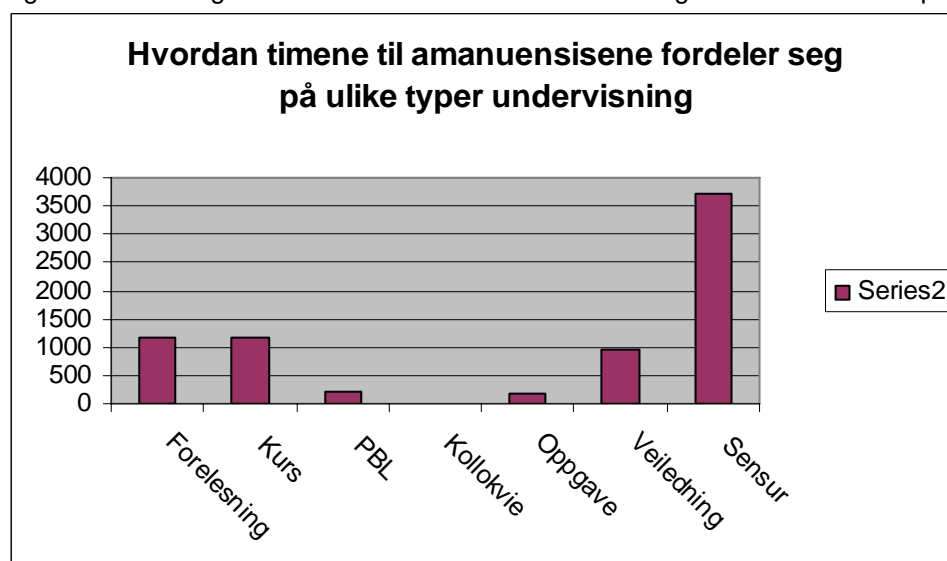
Tabell 9.2 Oversikt over førsteamanuenser og amanuenser

	Årsverk	Total arbeidstid i timer	Tilgjengelig timer til undervisning	Timer brukt til undervisning	Ledige timer til undervisning
Vår 2006	22	18692	5851	4692	1159

Våren 2006 var det 19,6 årsverk i førsteamanuensisstilling og 2,5 årsverk i amanuensisstilling. Den benyttede tiden til amanuenser/ førsteamanuenser utgjør 8% av den totale tiden fakultetet bruker til undervisning.

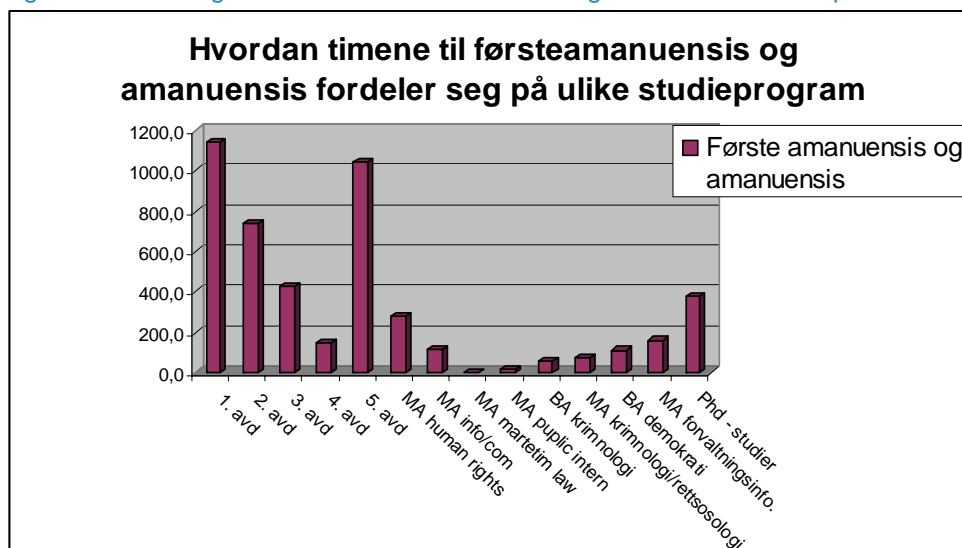
Figur 9.3 viser hvordan de benyttede undervisningsressursene til førsteamanuensis/amanuensis fordeles på ulike undervisningsformer. Figuren viser at ressursene i stor grad blir brukt til sensur, og noe gruppeundervisning, forelesninger og veiledning.

Figur 9.3 Fordeling av ressursinnsatsen til amanuenser og førsteamanuenser på ulike undervisningsformer

Figuren 9.4 viser at undervisningsinnsatsen målt i timer er den størst på 1. avdeling rettsvitenskap, samt at 5. avdeling bruker mye av denne typen undervisningsressurser.

Figur 9.4 Fordelingen av ressurser amanuenser og førsteamanuenser på ulike studieprogram

Stipendiat

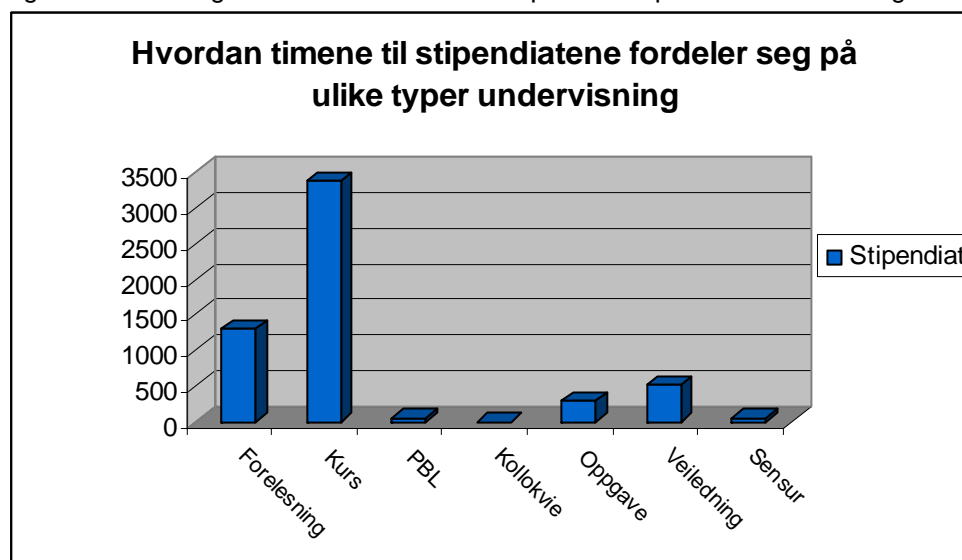
Tabell 9.3 Oversikt over stipendiat

	Årsverk	Total arbeidstid i timer	Tilgjengelig timer til undervisning	Timer brukt til undervisning	Ledige timer til undervisning
Stipendiat	63,7	53986	5399	5590	-191

Våren 2006 var det 63,7 årsverk i stipendiatstillinger Totalt underviste stipendiatene 5590 timer våren 2006. Av den total ressursbruk til undervisning utgjør stipendiatenes benyttede undervisningstid ca 9%.

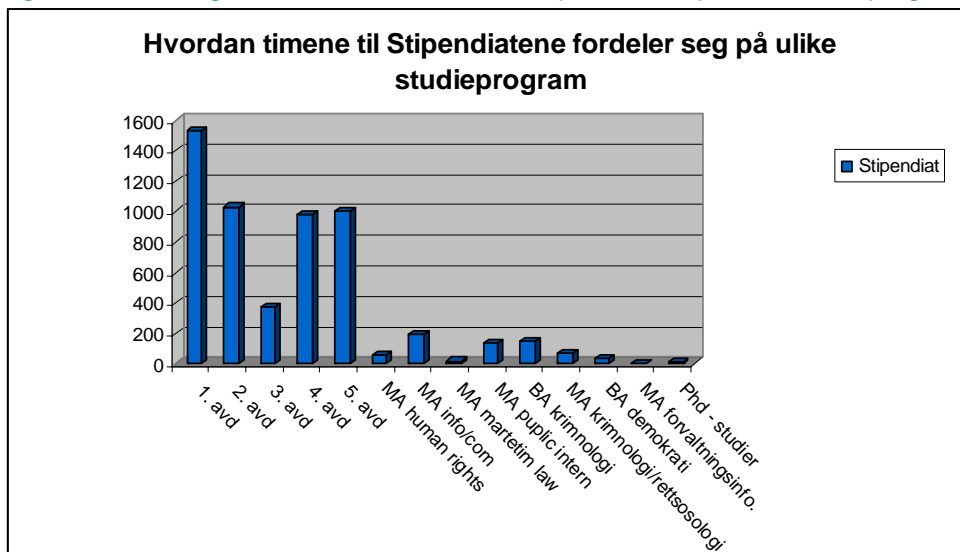
Som figuren 9.5 viser, brukes stipendiatenes undervisningsinnsats i stor grad på gruppeundervisning og forelesninger.

Figur 9.5 Fordeling av ressursinnsatsen til stipendiaten på ulike undervisningsformer våren 2006

Hovedandelen av ressursinnsatsen til stipendiatene er kanalisert inn mot Master i Rettsvitenskap.

Figur 9.5 Fordelingen av ressursinnsatsen til stipendiatene på ulike studieprogram

VEDLEGG 3

Datakilder og definisjoner

Datakilder – timer fra interne:

* Tallene for undervisning, veiledning, verv og frikjøp er basert på timeregnskap for våren 2006 per november 2006 og er altså basert på den enkeltes innrapportering. I visse tilfeller er rapporteringen supplert med planlagte aktiviteter ut fra fakultetets såkalte "supr"-system.

* Tallene for sensur er basert på innmeldinger til eksamensregnskapet per mars 2007.

* Tall for forskningsterminer er innhentet fra administrasjonsseksjonen

* Timer verv er alle verv nevnt i godskrivingsregler for fakultetet, navn på de som innehar disse er stort sett tatt fra årsrapport for 2005, supplert av timeregnskap for våren 2006

Definisjoner – interne:

* Alle tilsatte i følgende stillingskoder er tatt med: Professor, førsteamanuensis, amanuensis, professor II, stipendiat. Også tilsatte med ekstern finansiering er tatt med. Listen er sjekket mot personalsystemet. Undervisning ut over plikten for stipendiater og faste er registrert på den enkelte person.

* Stillingsandel er vanligvis lagt inn med den faste stillingsbrøken. Dette feltet er også brukt for å korrigere for langvarige sykemeldinger.

* Andel forskning er automatisk avledet av stillingsbrøk, jf tabell 3.5 i rapporten

* Timer frikjøp omfatter blant annet følgende: Frikjøp til forskningsaktivitet, herunder for kvalifisering til professorstilling, frikjøp til arbeid for "nasjonal institusjon" (SMR)

Datakilder – timer fra eksterne:

* undervisningstall er tatt fra registrert planlagt aktivitet i "supr"-systemet, kontrollert mot regnskapsført utgift pr studieprogram.

Registrering av eksterne lærekrefter er delt på de med og uten doktorgrad, men dette er ikke gjort konsekvent og tallene er ikke brukt i analysen

* sensur For jusstudiet og krim er sensur fordelt ut fra regnskapsførte utgifter per studieprogram med tillegg for utsatt prøve. For engelskspråklige mastergrader er sensur er beregnet ut fra studiepoengsproduksjon (lærerkostnad pr helårsenhet = 4.000 kr, timepris 350, tillegg på 30 % for stryk, gjentak mv som gir et timeforbruk på 15 klokketimer pr 60 studiepoeng, 15 timer er regnet som 3 undervisningstimer.) Interne lærertimer er talt, og resten av forbruket er lagt på timebetalt sensur

* bedømmelse av doktorgrad er lagt inn med 40 uvt per disputas, fire disputaser våren 2006. Faste læreres innsats er ikke regnet inn

* veiledning er basert på regnskapsført utgift. For engelskspråklige mastergrader er hele kostnaden lagt på våren 2006, selv om dette kan være misvisende.

Annet:

Studiepoengstall er hentet fra Databasen for høyere utdanning (DBH) og omfatter ikke gjentak og privatister. Innsamlede data og de relevante parametere er samlet i en excelfil som er lagret hos de medarbeidere ved Det juridiske fakultet som har medvirket i analysen. Denne gir en mal for analyser av senere semestre.